

2024.

VI. évfolyam/18. szám

A t a r t a l o m b ó l

HÍREK- ESEMÉNYEK: 1-21. oldal

TUDOMÁNY

Beszámoló **Dr. Csóka György** és kutatótársai amerikai expedíciójáról. „Biológiai inváziók testközelből” lehetne utazásuk tapasztalatainak tömör összegzése. Megismerkedhetnek az olvasók a klasszikus biológiai védekezéssel. **22-31. oldal**

TUDOMÁNY ÉS SPIRITUALITÁS

Aktualitása nem kérdőjelezhető meg, mert az anyagelvű szemlélet egy beteg, lelkileg és szellemileg is kifosztott fogyasztói társadalmat nevelt, „termelt” ki. **Dr. Gyürky Melinda** neurológus a tudomány és a spiritualitás kölcsönhatásában a valódi gyógyító munkáról vall, ahol a cél nem a tüneti kezelés, hanem az, hogy valóban gyógyuljon meg a beteg, és ezért mit hajlandó tenni az orvos és a beteg? **32-33. oldal**

KULTÚRA

Dr. Menus Borbála a *Tarjáni Füzetek* (1-9.), *Sikertörténetek*, *A nyelvében (is) él(t) a köz(ös)ség* szerzője - meg sem pihenne – rögtön nekilátott egy családtörténetnek. A *Tarjáni Füzetek* 10-11. kiadása (2x204 o.). Családtörténet a néprajz, a szociológia, a nyelvészet és a generációkat összekötő kommunikáció tükrében. Felbecsülhetetlen értékű szellemi értéket gyűjtött össze – lelkesedéssel, örömmel -, ezzel hidat építve a feledés fölé, hogy legyen átjárás a jelenből generációk távlatába, hiszen azok voltak az ősi minták, nem tagadhatjuk meg őket.

Tatár Odett kertészmérnökből lett keramikus művész, alkotásaiban megjelennek az agyagba formált növényi lenyomatok, de minden témát szívesen felhasznál művészetében, mert mindennek van üzenete valakihez. **34-41. oldal**

TÖRTÉNELEM

A Helytörténeti Műhely vendége volt **Dr. Harmat Mária**. Életútja, amit a közösségért tett, példa nélküli. 10 évig tanított fizetés nélkül a jászberényi főiskolán, hogy megmentse a könyvtár szakot. A kiegyenlítés törvénye, amikor az adni/kapni egyensúlyban van. Adott szívjóságból, érdek nélkül egész életében, kapott megalégedéssel, örömmel teli sikeres életet, amit előadásokon, könyveiben ad tovább. Életútjáról olvashatnak ebben a fejezetben. A Helytörténeti Műhely három tagja is elismerésben részesült. **Varga Kamill** ferences testvérrel Dr. Vinkler Bálint, a Műhely vezetője, **Kovács Sándor** (Hegyiember) kitüntetését a szerkesztő méltatja, **Czibolyáné Nagy Annáról** Kovács Sándor (Hegyiember) írását olvashatják. A **Kárpátok Óre** szellemiségének felébresztése **Kocsis László** nagylelkű támogatásával, továbbá rendhagyó történelemóra Abasáron, Hanák Kolosra emlékezve. Olvashatunk még Hérodotosz írásában a szkíták egy különleges népéről, az argippaeanonokról. **41-54. oldal**

TERMÉSZET

Gerely Ferenc hihetetlen története a bagolyról és persze a Szeniorok rangos mátrai találkozójáról. A környezeti nevelés utóéletéről a szerkesztő tollából olvashatnak. (Az erdész portré lapzárta után érkezett, így ebből a számból kimaradt). **55-62. oldal**

„Malenkij robot” emléktúra 2024

2024. január 5-én hajnalban nyolcadik alkalommal indultak 3 napos, mintegy 130 kilométeres gyalogos emléktúrára a dunakanyari Zebegegy községből a túra első résztvevői. A Dunakanyar községeit érintve 25-40 főre növekedett a csapat, melynek végcélja - a heves megyei Kál-Kápolna vasútállomáson lévő - a „Malenkij robot” emlékhelynél tiszteletadás az 1945-ben ún. „Kicsi munkára” elhurcoltak előtt.

Történelmi előzmény: a II. világháború befejezéséhez közeledve a szovjet parancsnokság 1944. december 22-én kelt 0060. számú parancsa értelmében háborús jóvátételként a magyarországi német nemzetiségű lakosságot a háború okozta károk újjáépítésére kell összegyűjteni. Ez a „malenkij robot”, azaz „kicsi munka”.

A parancs értelme szerint településenként meghatározott létszámban össze kell gyűjteni a 17 és 45 év közötti férfiakat és a 18 és 30 év közötti nőket - válogatás és indoklás nélkül - az ország

teljes területéről, térségünkben 1945. január havában. A szóbeli indoklás szerint néhány hetes „kicsi munkáról” lesz szó, ezért vigyenek egy-két heti élelmet, maximum 20 kg-os poggyászt, ha valaki szökni próbál a családjukon vagy lakótársaikon torolják meg engedetlenségét, ugyanis a parancs szerint a létszámnak meg kell lenni!

A dunakanyari községek, Zebegegy, Nagymaros, Kismaros, német, azaz sváb összegyűjtött lakosait gyalogosan indították útnak. Közben csatlakoztatták a környékbeli települések Vecsés, Rákoskeresztúr, Iklad, Berkenye, Taksony lakosait is.

A válogatás nélkül összegyűjtött 400-700 ember 6 nap alatt tette meg a 130 km-es utat, amikor nem ilyen enyhe tél volt és főleg nem a mai ruházat. A megfélemlített, teljesen tájékozatlan emberek nem tudták hová, milyen céllal és mennyi időtartamra szakították el őket családjaiktól és szeretteiktől. A gyűjtőhely a Káli Csendőrbázis, azaz „Fináncház”, illetve annak udvara volt, kiegészülve a Kompolt, Kápolna és Kerecsend községből összegyűjtött lakosokkal. Nem véletlen, hogy megközelítő létszámokat írunk, hiszen pontos adatok a mai napig nem állnak rendelkezésre a nyilvántartás hiányossága és nyelvi nehézségek miatt.

Kompolt községből 72 főt hurcoltak el, és 12 fő soha nem tért haza az ukrainai lágerekből, ahol 1-3 év ingyen munkára voltak kényszerítve.

Az összegyűjtés jellemző módja egy kompolti túlélő szavaival: *1945. január elseje volt, újév napja. Már csendesedett az élet a háború után, így mentünk a templomba. Amikor jövünk kifelé, látjuk, hogy valami lesz, mert a faluból kivezető utat elzárták. Azt hittük, hogy katonaszökevényeket keresnek. Hazamentem, le akartunk ülni ebédelni, ekkor jön egy küldönc, és azt mondta, hogy 1 órára legyek a Csepelyiék házánál. Természetesen innen már haza nem jöhetett, a szükséges élelmiszert, ruházatot úgy vitték be neki.*

Az elhurcoltak „bűne” csupán annyi volt, hogy az 1700-as években a németországi Elzászból telepedtek hazánkba, és lettek dolgos, jómódú sváb-magyarok. Országos szinten mintegy 300-600 ezer érintett lehetett, akik kaukázusi, kazahsztáni, grúz és azerbajdzsán ún. (G)UPVI táborkban sínylődtek. A táborkban lévő férfiak és nők bányákban, építkezéseken és a helyi kolhozokban végeztek munkát, szinte elviselhetetlen körülmények között, barakkokban elszállásolva, dermesztő téli hidegben, silány ruházatban, sokszor szinte éheztetve, mivel a helyi lakosság is élelem szűkében volt. A táborkokat Sztálin halála után, 1953-tól kezdték felszámolni.

A gyalogos emléktúra ötlete Kosztra Gábor és Jolánkai Máté történelemtanárok ötletéből született, akik először 2017-ben járták végig az útvonalat, tisztelegve a hős ősöknek. Évről-évre többen csatlakoztak hozzájuk a 3 napos, 130 km-es távon, a 30-35 fős törzscsapaton kívül ma már mintegy 200 fő vesz részt egy-egy résztáv megtételében.

Szimbolikusan is be lehet kapcsolódni a következő évi, 9. túrát teljesítőkhöz azzal, hogy a túra három napjára kiraknak egy bakancsot az ajtójuk elé.

Ennek a két évvel ezelőtti kezdeményezésnek az ötletgazdája Drobilich Janó (nagyvarosi állatorvos). Janó pár gondolatát szeretnénk megosztani Önökkel:

Még sosem jártam végig az emléktúrát, de mindig büszke voltam a fiúkra/lányokra, akik ezt megtették.

Most is imádkozom értük, de hogy ne csak egy pillanatnyi fohász legyen az imám, kiteszek a bejárati ajtóim elé egy pár bakancsot, amíg ők az utat járják.

Arra bízatlak benneteket, tegyetek ti is így!

Legyen így az emléktúra egy sokkal szélesebb lelki egység magja, erőműve!

Mire gondolok majd, amikor meglátom a bakancsokat?

*A keményen küzdő barátaimra, a fájó izmokra, vérhólyagokra, a "nem-adom-fel" sóhajokra
A svábok rémületére, fájdalmára, reménytelenségükre, megaláztatására.*

Az elhurcoltak mély hitére, amivel túl tudták élni az örületet.

Kapcsolódjunk minél többen ilyen jelképes módon is, fejet hajtva az őseink által megélt tragédiák előtt.

Jómagam - feleségem édesanyja - Batáné Póser Gizella révén vagyok érintett, aki 23 évesen 2 év 7 hónapot volt az ukrainai Donyec-medencében munkatáborban. Az emléktúrának több támogatója van, családunk és rokonságunk évente a 3. napon, vasárnap, Halmajugrán várja frissítővel a fáradt csapatot, majd késő délután emlékezünk, és rójuk le tiszteletünket a káli vasútállomáson lévő emlékműnél.

Minden tisztelet és elismerés a szervezőknek és résztvevőknek, hiszen ugyanúgy, mint elődeink, igen tiszteletreméltó, nem hétköznapi emberek.

Szuromi László

Szilveszteri éjszakai túra

A Kékes Turista Egyesület szervezésével idén 18. alkalommal került megrendezésre a szilveszteri éjszakai túra, ami nem csupán az év utolsó, de egyben az új év első túrája is.

Este 6 óra magasságában indultunk Gyöngyösről az autóbusz pályaudvarról, ahol egy nagyjából 15 fős társasággal vágunk neki az útnak. Azonban a város szélén váratlanul egy kis barna kutyussal bővült a csapatunk, így közösen sétáltunk fel a kerékpárúton Mátrafüredre. Útközben benéztünk a Bábakőhöz, ahol a legbátrabbak fel is másztak a sziklákra. Füreden felmentünk a Kozmáry-kilátóba, ahol sajnos négy lábú barátunknak nyomát veszítettük, majd a husziták által lerombolt Benevár romjait, és a Máriácskát látogattuk meg.

Este 10-kor vágunk neki a Sárhegynek a túra legkeményebb szakaszának. Csepergett az eső, és felfelé is elég sáros útra lehetett számítani, így néhány társunktól még Füreden búcsút vettünk, de a kemények megállíthatatlanul indultak neki a Sárhegy meghódításának.

Útközben elhaladtunk a Pipis-hegyi repülőtérről, aztán a Szent Anna-kápolnához érve megálltunk nézelődni és pihenni, hiszen ezután jött a legmeredekebb rész. Negyed 11 körül indultunk megmászni a Sárhegy csúcsát, ám felérve

észrevettük, hogy csapatunk kissé hiányos, valakit elveszthettünk. Már majdnem kezdtünk aggódni, hiszen egyesek szerint elképzelhető akár az is, hogy az erdei bálna megette. Szerencsére pár perc múlva csapattársunk felbukkant az ellenkező irányból, így átsétálhattunk a Csepelytetőre, ahol az éjfél-től töltöttük. Hideg szél fújt, de a látvány miatt megérte.

Tűzijátékok díszítették az eget, és a környező falvak (városok) fényei is tisztán látszódtak. Néhány pohár pezsgő elfogyasztása után ismét útnak indultunk, hiszen kalandunk itt még nem ért véget. A csúszós, sáros, meredek, lefelé vezető út még előttünk állt. A terep kicsit lassította a csapatot, de szerencsésen mindenki épségben leért Gyöngyösre.

Szőke Boglárka

A gyöngyösi Vachott Sándor Városi Könyvtár 2023-ban

2023 Petőfi év volt, a gyöngyösi könyvtár is több eseménnyel kapcsolódott a bicentenáriumi ünneppsorozatához. Fontosnak tartottuk azt, amit egyik jelmondatunkban is megfogalmaztunk: „**Mert Petőfi mindenkié!**”

Februárban három napig vendégül láttuk a Petőfi Irodalmi Múzeum mozgó múzeumbuszát városunkban. Majdnem hatszázan látogatták meg a kiállítást ez idő alatt. Az iskolásokon kívül érkeztek nyugdíjas-, illetve civil csoportok, járt itt a Vachott Kör, jöttek szép számmal egyéni látogatók és csoportok a környező településekről is. A harmadik napon - Mátrafüreden - a lehűlés miatt tükrőjég fogadta a buszt a helyszínen. Ez sem szegte a fürediek kedvét, akik nagyon hálásak voltak, hogy a helyükbe látogatott a tárlat.

személyéhez kapcsolódott.

Március 8-án **Szabadságharc** címmel Petőfi Sándor és Arany János barátságának két évét feldolgozó színpadi játékot láthattak a könyvtárba látogatók Tóth Péter Lóránt Pro Cultura Hungarica-díjas versvándor és Kálló Béla Jászai Mari-díjas színművész előadásában.

Ebben az évben az áprilisban a hagyományos Vers tér is Petőfi

Voltak képzőművészeti és verses pályázatok, kerestük a Petőfi hasonmásokat. Zenés műsort láthattak a gyerekek, volt nyugdíjas szavalóverseny, videó készült a város lakóival, hogy mit jelent számukra Petőfi, irodalmi előadásokat hallhattak az érdeklődők.

A májusi, Gyöngyösön szintén hagyományos **XIX. századi piac** eseményeként megelevenedett a Vachott szalon. Középiskolások idézték fel Petőfi látogatását a gyöngyösi Vachott-családnál.

Májusban egy zenés estünk is volt: könyvtárunk **Hangzónája** szervezésében Balog Judit, Nagy Tibor Wyrág, Pesti Csaba és Szabó Dénes előadásában a költő szerelemről, borrról és hevesi tájairól szóló versei csendültek fel megzenésített formában.

Júniusban Babus Antal **Madách** előadásán olvasóversenyt hirdettünk **Olvassunk a nyáron 200-asokat!** címmel: 1823 ugyanis Petőfi mellett Madách Imrének is a születési éve, sőt, Kölcsey Ferenc is ebben az évben véglegesítette a Himnusz szövegét.

Ősszel az **Országos Könyvtári Napok** során a Petőfi Irodalmi Múzeum János vitéz előadásait láthatták a különböző iskolai korosztályok. Ezután a Petőfiről monográfiát írt Berényi Anna író volt a vendégünk, és ekkor tartottuk az Olvassunk a nyáron 200-asokat! vetélkedőt is. Varga Kamill ferences szerzetes a könyvtárunkban egy rendhagyó irodalomórán beszélt a Petőfi Sándorhoz való kötődéséről középiskolásoknak. Szerveztünk egy Petőfi- és Vachott tematikájú kiállítást paverpol technikával. A városi **Kapcsolódások** napján kolléganőnk mesélt a gyerekeknek, és a Vachott Kör is fellépett a Fő téren. November 17-én a Hangzóna pályázatára beérkezett megzenésített versek hangzottak el a szerzőik előadásában. Három évfordulós poéta költeményeihez lehetett dallamot írni: Petőfi születésének bicentenáriuma kívül az előadás napján Csokonai Vitéz Mihály napra pontosan 250 éve, Vachott Sándor pedig 205 éve látta meg a napvilágot. A jubileumi év eseményeinek utolsó állomásán pedig Lovász Béláné grafológus, a könyvtár egykori munkatársa beszélt Petőfi és a gyöngyösi származású testvérek, Vachott Sándor és Vachott Imre kapcsolatáról, személyiségjegyeikről a kézírás alapján. Ezután Turay Zoltán, az egri Bródy Sándor Könyvtár munkatársa világhírű költőnk 1844. februári útját idézte fel Debrecenből Pestre. A Petőfi megemlékezéshez kapcsolódó rendezvények mellett volt néhány egyéb nagy sikerű programunk is.

Június 2-án Beck Zoltán és GreCsó Krisztián: **Hoztunk valamit magunkból** c. zenés estjét a Könyvtárparkban, a kisszínpadon láthatta a szép számú közönség.

Szeptemberben volt talán a legtöbb embert megmozgató szabadtéri rendezvényünk, Vecsei H. Miklós, Szabó Balázs és Ratkóczi Huba felemelő **Cseh Tamás estje**.

Az év folyamán havonta változó kiállításokkal találkozhattak olvasóink a fogadótérben, helyi és környékbeli amatőr művészek alkotásaiból.

Az **Országos Könyvtári Napokhoz** októberben most is csatlakoztunk, ezen a héten minden nap volt valamilyen program.

A városi helytörténeti vetélkedő az általános- és középiskolás fiatalokat mozgatta meg.

A gyermekkönyvtár nyáron nagyon sok lehetőséget kínált a szünidős gyerekeknek: Könyvtár a játszótéren, Szünidei foglalkoztató, foglalkozások napközis táboroknak. Az év folyamán volt még mesemondó verseny, egyre bővülő létszámmal működött a **Kamasz olvasóklub**, író - olvasó találkozók, iskolai foglalkozások voltak.

A Mikulás is járt a könyvtárban.

A könyvtár munkatársai reggelente megbeszélést tartanak nyitás előtt. Ezek az alkalmak arra is nagyon jók, hogy sok sziporkázó ötlet születik ilyenkor.

A Petőfi-év is arról szólt, hogy a könyvtár munkatársainak jobbnál jobb ötleteit valósítottuk meg. Itt született meg a **Mert Petőfi mindenkié!** feliratú, saját tervezésű szatyor megalkotásának ötlete, az olvasóversenyen kiosztott hűtőmágnes, amit szintén egy kolléganő készített, de fel sem lehet sorolni, annyi remek gondolat született tavaly. A Petőfi év kapcsán és a többi rendezvényről is nagyon sok kreatív plakát készült, amely kollégáinkat dicséri. Egy nagyon jó csapat dolgozik a gyöngyösi könyvtárban. Mindenki a maga egyéniségét tudja hozzátenni a közös munkához. Jól kiegészítjük egymást, a feladatok megtalálják a gazdájukat.

Szerencsére az elismerések is megtalálnak minket. 2023-ban Heves Vármegyéért díjat kapott a **Könyvtári Hírmondó** csapata, akik leszámolnak a sztereotípiákkal és a fiataloknak - a mai felgyorsult kor emberének - is be tudják mutatni az olvasás fontosságát, a könyvtárak megváltozott szerepét.

Év végén pedig újabb örömhírt kaptunk, elnyertük szakmánk legmagasabb elismerését, a **Könyvtári Minőségi Díjat**. Erre a díjra olyan könyvtárak pályázhatnak, akik az országban egyedülálló innovációkat alkalmaznak. A Vachott Sándor Városi Könyvtár a **Könyvtári Hírmondóval** és a **Vers térrel** jelentkezett a díjra, a pályázati anyag összeállításában pedig oroslánrészt vállalt **Petrovics Éva** kolléganőnk. A díjat 2024-ben a magyar kultúra napján vesszük át.

2024-ben pedig igyekszünk a megkezdett úton járni, minőségi kulturális programokat és jó olvasnivalókat biztosítani minden korosztálynak és a társadalom minden rétegének.

Szekeresné Sennyey Mária
V. S. Városi Könyvtár igazgatója

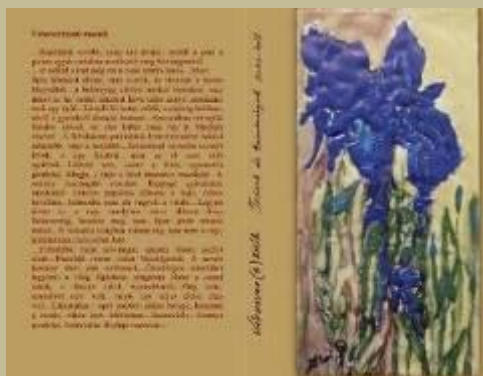
Vachott Kör – Irodalombarát és Alkotói Egyesület

Egyesületünk az előző években a gyöngyösi Vachott Sándor Városi Könyvtár keretében, mint kisközösség működött, mely 2018 januárjában alakult meg, hét alapító taggal. Már 2018-ban aktív szerepet vállaltunk a Vachott évforduló rendezvényeinek megvalósításában, több alkalommal előadtuk a kör művészeti vezetője, Karácsondi Imre által szerkesztett verses-irodalmi összeállításunkat. Ötletgazdái és egyik megvalósítói voltunk és vagyunk a Fő téri **VERS TÉR** című rendezvénynek a Magyar Költészet Napján, amely azóta is évente rendszeresen megrendezésre kerül. Aktívan részt veszünk a könyvtár rendezvényein, előadásokat szervezünk a Vachott Körben született irodalmi és képzőművészeti alkotások népszerűsítésére. A Vachott Kör megalakulása óta öt antológiát jelentetett meg.

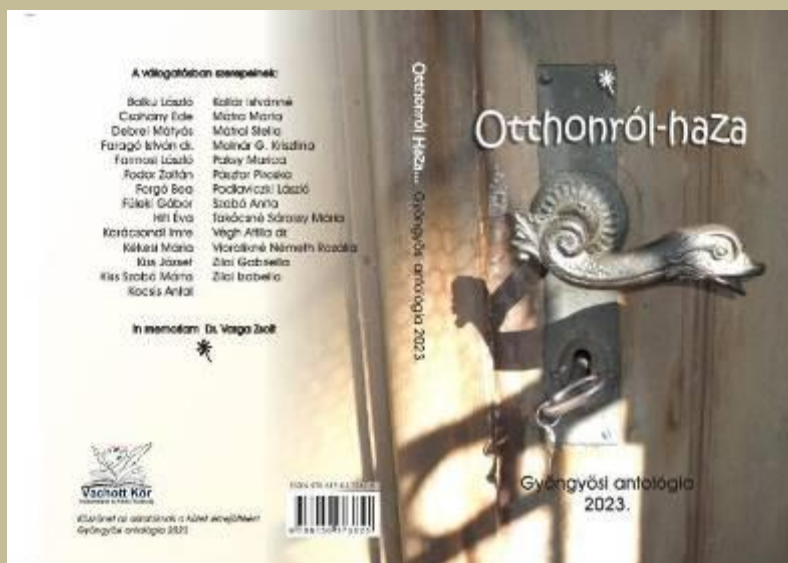
A 2019. év alkotásai a **Szóvetők** című antológiában szerepeltek.

A 2020-ban született válogatott írások és tanulmányok a **Vírusver(s)ziók** címmel jelentek meg.

Következő antológiánkat *Harmadik szólam* címmel 2022 tavaszán adtuk ki, 2023 márciusában jelent meg az *Otthonról – haza* című kiadvány.

A sorozatot a 2023 decemberében megjelent *Ötkezes dallamok* című jubileumi kiadványunk koronázta meg. Az antológiáink megjelentetését nagyrészt a tagság finanszírozta, részben a könyvtár támogatásával, az ötödik, jubileumi összeállításhoz Gyöngyös Város Önkormányzatától kaptunk jelentős támogatást, amelyben így a festőművész tagok képei színesen jelenhettek meg.

Az elmúlt években a Vachott Kör tagjai közül többen publikáltak különböző irodalmi internetes portálokon, számos antológiában jelentek már meg verseik, prózáik. Több pályázaton sikerült tagjainknak eredményesen szerepelni, helyezéseket elérni, emellett önálló kötetekkel rendelkeznek: Balku László, Dörfler Katalin, Karácsondi Imre, Mátrai Stella, Molnár G. Krisztina, Pásztor Piroska, Podlaviczki László és Dr. Végh Attila.

A szerzők könyvbemutatókon mutatták, mutatják be alkotásaikat a Vachott Sándor Városi Könyvtárban és más településeken.

2021-ben érelődött meg a gondolat bennünk, hogy a társaságunk stabil, próbáljuk meg a továbbiakat egyesületként. 2021. 10.16-án tartottuk meg közgyűlésünket 15 alapító taggal, amellyel egyesületté alakultunk.

Az előző években is tartottunk rövidebb időtartamú alkotónapokat, de 2022 nyarán már háromnapos alkotótábort szerveztünk Markazon, ahol az irodalmi érdeklődésű tagjaink mellett csatlakoztak hozzánk a képzőművészek is. Megismerkedtünk a helyi nevezetességekkel, és mindhárom napon különböző irodalmi témájú előadásokat hallgattunk, műhelyfoglalkozásokon vettünk részt. Ismereteink gyarapodása mellett az együtt töltött idő erősítette a tagság összetartozását is.

A tagok írásaikat, műveiket, kritikáikat, véleményüket az általunk indított facebook oldalon (jelenleg 168 fős zárt csoportban) ill. a könyvtár internetes felületein folyamatosan megjelentetik.

Havi találkozásainkon beszámolunk egymásnak az eltelt időszak alkotómunkájáról, értékeljük azt, és megbeszéljük a jövőbeni rövid és hosszabb távú terveinket. Időszakonként tagjaink vagy a meghívott külső előadók előadásokat tartanak egy-egy irodalmi műfaj alaposabb megismerése érdekében. Célkitűzésünknek megfelelően nemcsak az alkotóközösség tagjait várjuk ezekre a találkozókra, hanem a környékbeli irodalom és képzőművészetek iránt érdeklődő embereket is.

Gyöngyös város kulturális életét színesítik a Vachott Kör külső kapcsolatai is, az előző években irodalmár ismerőseink előadóesteken léptek fel a könyvtárban, de meghívásunknak eleget téve a **Magyar Rádió Memoriter Klubjának** versíró-versmondó tagjai Gyöngyös Fő terén is adtak ízelítőt kedvenceikből.

2023 igazán pozitív év volt a Vachott Kör tagjai számára

A „szokásos” éves rendezvényeken természetesen aktív részt vállaltunk akár a „Vers-tér”, akár a különböző, a V. S. Városi Könyvtár vagy más civil szervezetek által szervezett vetélkedőkön, pályázatokon, műsorokban. Tagjaink közül több nyertes, ill. helyezett került ki ezeken a rendezvényeken. **A Petőfi 200** év rendezvényeihez kapcsolódva többször léptünk fel a Debrei Mátyás által megzenésített és gitárkíséréttel előadott Petőfi versek kíséző kórusaként.

Nagy sikert aratott a nyár eleji csoportos kirándulásunk Kiskőrösre, ahol Petőfi Sándor szülőházát, az ott berendezett múzeumi kiállítást tekintettük meg, csaknem negyvenen vettek részt itt tagjaink közül.

Gyöngyös Város Önkormányzatának és Markaz Község önkormányzatának pályázati támogatása révén ötnapos alkotótábort rendezhettünk tagjainknak Markazon, a Kézműves Házban. Több neves előadót hívtunk ide, aiktől igyekeztünk minél többet tanulni.

A tábor első napján **Juhász Tibor** író-költő, szerkesztő volt a vendégünk, aki az Irodalmi Szemle, a Pannon Tükör szerkesztője és 2023-ban Sziveri János díjjal kitüntetett művész.

Juhász Tibor a tábor előtt próza, ill. versírási feladatokat küldött, amelyeket az általa vezetett műhelyfoglalkozás keretében elemeztünk. Emellett az általános irodalmi fogalmakon kívül tisztáztuk a szerkesztés, írás kortárs követelményeit és jelentését – személyekre vetítve.

Alkotótáborunk első napjáról az MTV1 is hírt adott programajánlójában.

Második napunkon délelőtt **Lisztóczy László** József Attila díjas költő, irodalomtörténész látogatott el hozzánk, előadásában felidézve a 19-20. század jelentős költőit, egy-egy számára kedves verset prezentálva tőlük. Az előadás utáni beszélgetés során a magyar irodalmi élet tendenciáit elemeztük, közben pedig hallhattunk **Podlaviczki László** verseiből és **Debrei Mátyás** megzenésített verseiből is.

Délután **Molnár László** festőművészt köszönthettük Gyöngyöspatáról, aki a képzőművészeti vonalunkat erősítette.

Napközben a Gyöngyös Városi TV munkatársai is jártak nálunk, akik interjúkat készítettek a résztvevőkkel.

A harmadik nap délelőttjén alkotótársunk, **Mátrai Stella** irodalmi feladatlapokkal látott el bennünket, a tesztekkel feleleveníthettük ismereteinket. A legjobban teljesítők a könyvtár által felajánlott ajándékkönyvekkel lettek gazdagabbak.

Délután **Morvai Ferenc** nagyvállalkozó tartott részletes beszámolót az általa végeztetett Petőfi-kutatásról - a jelenlegi irodalomtörténet szerint még mindig kétséges -, melyben a Barguzinban megtalált Petőfi-maradványok felkutatása, azonosítása volt a tét.

A negyedik nap délelőttjét **Balla Ferenc** rádiós szerkesztő-dramaturggal töltöttük, aki az előzetesen kiadott irodalmi feladatok értékelése mellett áttekintést adott a magyar és világtörténelmi folyamatok magyarságra gyakorolt hatásairól is.

Délután meglátogatott bennünket a Vachott Sándor Városi Könyvtár igazgatója, Szekeresné Sennyey Mária és Dr. Vinkler Bálint. A Markaz Községi Önkormányzat részéről Hegedűs Tünde kalauzolta át az alkotótábor résztvevőit a markazi **Kincsházba**, ahol megtekinthettük a község múltjához és jelenéhez kapcsolódó fotókat, relikviákat és kiállított tárgyakat.

Alkotótáborunk záró, 5. napján **Lovász Béláné** jött el hozzánk, aki amellett, hogy a Gyöngyösi Kalendárium irodalmi szerkesztője, még grafológus is. Érdekes előadást tartott a grafológia tudományáról, bemutatta a személyiségjegyek meghatározásának módszerét a kézírás jellemzőin keresztül.

Az ünnepi ebédet **Pásztor Piroska** alkotótársunk készítette – bográcsgulyást - a legfinomabb adalékanyagokkal. A remek ebéd után **Debrei Mátyás** megzenésített verseit énekeltük közösen.

A markazi alkotótábor utózungéjeként kiállítás nyílt a V.S. Városi Könyvtárban a tábor alkotóinak képzőművészeti és irodalmi alkotásaiból. A kiállítást Rostás Gabi nyitotta meg, aki a cikk után számol be róla. A képzőművészek közül többen felajánlották a táborban született egy-két alkotásukat Markaz Község Önkormányzatának, amelyek ezután az önkormányzat épületét díszítik majd.

Októberben - Gyöngyös Fő terén rendezett **Kapcsolódások** című rendezvényen - tagjaink Debrei Mátyás vezényletével **A 200 éves Petőfi – dalokban** című zenés-verses műsorral nagy sikerrel léptek fel.

November-decemberben több Idősek Otthonába kaptunk meghívást, így jártunk Mátrafüreden a Villa Rosa-ban, Nagyrédén a Gondozási Központban és a Gyöngyösi Idősek Otthonában egy-egy irodalmi teadélutánt tartva a Vachott Kör alkotóinak műveiből. Idős honfitársaink nagy örömmel fogadtak bennünket, ezt az időszakot már a karácsony szelleme járta át, a szeretet lángját vittük magunkkal, és kaptuk vissza tőlük.

A társaság él és fejlődik, olyan közösség, ahol a baráti légkör, egymás támogatása, egymás segítése természetessé vált. Az alkotóművészet egységet teremt és egységben tart!

Molnár G. Krisztina
Vachott Kör elnöke

Az alkotótáborba a képzőművészek is eljöttek, ezzel is színesítve a programot

Többen, többféle technikával alkottak. A vizes bázisú festéket könnyűnek érezzük, így a vele készült képek is könnyedek, tűnékenyek. Valódi szépségét igazából a világos színtartományokban mutatja meg, ami a képnek frissességet kölcsönöz és a gyors, tovatűnő élményeket közvetíti.

Ez a technika szinte az emberiséggel egyidős, hiszen a barlangrajzokat is egyfajta vízfestékkel készítették, csakúgy, mint az itáliai reneszánsz nagy falfestményeit.

A pasztellel készült alkotások expresszív hatásúak, de a pasztell anyagának finomsága, a színátmenetek alkalmassá teszik lírai kép alkotására is. Önálló alkalmazása a plein air festészet elterjedésével került előtérbe, később már az impresszionisták is elismerték, mint önálló technikát. A pasztell tulajdonképpen átmenet a rajz és a festészet között. Az első ilyen képet Leonardó festette.

Az olajnak súlya van. Már ahogy kiejtjük is érezzük. Egyik nagy festőnk mondta, hogy használatához alázat kell, mert mindent tud, és a „mindentudás” előtt illik fejet hajtani.

Remekül megoldható vele a tájképek sajátos optikai problémája, mint a nagyobb távolságok érzékeltetése, a természetes fények. Az olajképek színei mélyebbek, tűzesebbek, jól érzékeltetik a fény – árnyék viszonyokat, a színátmenetet. Máig a legnépszerűbb festészeti technika, mert korlátlan szabadságot ad az alkotónak.

Mivel több napos volt a tábor, így volt rálátás a folyamatokra. Voltak kezdők, haladók, mindenki tartott valahol, és segítettek egymásnak. Segítséget kérni vagy elfogadni csak alázattal lehet, ami egy magas minőség.

Amikor alkotunk - ecsettel, tollal vagy bármi mással - egy dologban mindig biztosak vagyunk: ha még nincs kész. Nem is szívesen mutatjuk meg másoknak, és addig dolgozunk rajta, amíg azt nem mondjuk: na, most van kész, most van meg az egység, a teljesség, amit mindig csak a saját magunk szintjén lehet mérni, mert annak a mintája van meg bennünk. Ahogy változik a minta a tökéletesség felé, úgy változik az alkotásunk is az újabb minőségünk felé.

Ha ezt levetítjük a vertikális gondolkodást követve a mindennapokra, a fizikai síkra, ahol a legtöbb időt töltjük, és ott is a jó és mégjobb megoldásokat keressük, akkor az életminőségünket emelhetjük meg, amit kívülről nem lehet kibillenteni.

Mindegy, mi van a világban, mindegy, mit hallunk a mainstream médiában, az a mátrix az egóra épül, aminek tudjuk, korlátai vannak, és soha nem ér fel abba a magasságba, ahol a harmóniát, az egységet igyekszünk megteremteni azokkal az eszközökkel, amink van: ecset, toll, kotta... vagy a művészet bármely más ága.

Az alkotótáborban készült képekből és korábbi alkotásokból kiállítás nyílt a Vachott Sándor Városi Könyvtárban. A rusztikus tájház, amit Harmatné Kékesi Mária meg is festett, a táj szépsége, az épített környezet bőven adott témát az alkotóknak, a kiállítás akár egy helyismereti tárlatnak is beillett, ahol megismerhették a látogatók Markaz nevezetességeit, látnivalóit. A képeken semmi nem élt külön életet, minden egy szempontból volt láttatva, ami azt a benyomást keltheti a nézőben, mintha a fizikai valóságban is ott ülne a tóparton, belesimulva a tájba.

A geometria a festészetben mindig jelen van, csak el van kódolva, és sok információ jön általa a művésztől és a nézőről is. Nyilván nem arról van szó, hogy mire gondolt a festő, amikor a kép készült, hanem magasabbrendű énjéhez mennyire állt közel vagy éppen távolodott el akkor, amikor a kép készült. Ezekkel az energiákkal rezonál a néző, a szemlélődő, ami úgy jelenik meg, hogy tetszik/nem tetszik, tudok azonosulni a képpel vagy éppen nem. Minden kép megszólít valakit, és csak neki mesél. Ahhoz, hogy megértsük ezt az üzenetet elfogulatlan és nagyon jó önismeret kell, ami egy redkívvül magas minőség. Néhány ott készült, és korábbi képet bemutatunk az olvasóknak.

Rostás Gabi

Harmatné Kékesi Mária

Hiti Éva

Hliva Éva

Mádi László

Rostás Gabi

Maksa Benedek alkotás közben a malomkövön.

Pásztor Piroska
Michelin csillagos ebédje, aki írói minőségében is remekelt.

RÖVID HÍREK

Schubertiáda

Franz Schubert az utolsó klasszikus és az első romantikus zeneszerző. Anti karrierista volt, aki operaszerzőnek vallotta magát, de soha nem mutatták be műveit. Az akkori elit társaságok hívták meg köreikbe születésnapjára és más ünnepi alkalmakra, melyekre Schubert mindig írt egy dalt, ezt nevezték el barátai Schubertiádának. A zeneirodalomban ő írta a legtöbb dalt, összesen hatszázat.

Január 11-én, a gyöngyösi Pátzay János Zeneiskolában ezekből a Schubertiádákból hallgatható a közönség.

Schubert egyik legismertebb és legszebb darabja a D-dúr hegedűszonáta - Vitárus Piroska előadásában.

Schubert édesapja is Ferenc volt, hozzá is írt egy Ferenc napi köszöntőt, *A Tokaji bor dicsérete*, melyhez dicsérő éneket írt.

Barátai között megtaláljuk a bécsi Georg Staufer hangszerkészítőt is, az ő találmánya az arpeggione, melyet vonós gitárnak is neveznek. A mesternek írta az A-moll szonátát („Arpeggione”). Esz-dúr improvizáció - zongorán előadta Várallyay Ágnes.
Elszáradt virágok - variációk fuvolán Matúz Gergely előadásában.

A komikus kantáta ügyvédekről szól, **Az esküvői pecsenye** pedig Schubert mini operája – nagyszerű prózai és zenés előadásban hallgathatta a közönség.

További közreműködők: Ducza Nóra, Szajkó Anita (szoprán), Jekl László (basszus), Karasszon Dénes (gordonka), Győri István (gitár).

Művészeti vezető: Németh Pál

(R.G.)

Diótörő

(Karácsony előtt)

A Diótörő Csajkovszkij utolsó színpadi műve. A történet E. T. A. Hoffmann Diótörő és Egérkirály című meséje alapján íródott. Ebben az exotikus mesében összemosódik a képzelet és a valóság.

A gyöngyösi Pátzay János Zeneiskolában a Magyar Állami Operaház előadásának (2014) felvételét láthattuk/hallhattuk.

A narrátor Csonka Zsuzsanna operaénekes volt.

A Diótörő története karácsonykor játszódik. Érkeznek a vendégek a gyönyörű házba, a Varázsló szórakoztatja őket, amikor Stohlbaum tanácsoséknál megjelenik a család barátja, Drosselmayer bácsi, és bábszínházat hoz ajándékba Fricinek és Marikának.

A bábok között előkerült még egy fából faragott, rút, Diótörő figura is. A gyerekek a játék után boldogan lefekszenek és álomba merülnek. Marika álmában megelevenednek a bábok, ám a gonosz Egérkirály háborút indít ellenük, de a bátor Diótörő átváltozik katonává, és legyőzi.

Diótörő herceg magával viszi birodalmába Marika hercegnőt, ahol megcsodálják a rózsák táncát és a csodapalotát. Örömeiket a denevérek támadása zavarja meg, de Diótörő hősi küzdelemben őket is legyőzi. A győzelem után Diótörő birodalma ismét teljes fényében ragyoghat, és Marika álmából ébredve boldogan öleli magához a hős Diótörő bábót. (R.G.)

Adventre és a Mikulásra várva

A Mikulás szívesen jött Mátrafüredre, volt, amikor husky kutyaszán repítette vagy a Mátravasút hajtányán érkezett. Látványban, örömben volt része mindenkinek: gyerekeknek, járókelőknek.

Az adventi gyertyagyújtásokhoz természetesen műsor is tartozott. A **Mátrafüredi Színjátszó Kör** minden évben színdarabbal teszi ünnepélyesebbé az „ünnepet”. A harmadik gyertyagyújtásnál Vass Albert **Karácsonyi**

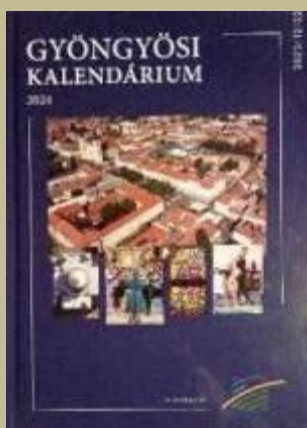

mese c. novelláját adták elő, így mindenki megtudta a karácsony igazi történetét.

A szívélyes vendéglátást a Mátrafüredi Részönkormányzat és a Kóborló étterem támogatta.

Gyöngyösi Kalendárium

Hiesz György polgármester az ünnepi gálaműsoron köszöntőjében elmondta, hogy a Mátraalján számon tartják a kultúra, az irodalom, a tudomány, a közélet, a közösségek értékeit, melyet évről - évre közkinccsé tesznek a **Gyöngyösi Kalendárium**ban. Érték, minőség, ami a Mátraalját ismertebbé, lakóit büszkébbé teszi.

A terített asztalon a finomságok, aláfestésnek pedig **Czirák Balázs** és **Tufesku Csenge** zenéje tette kellemessé az estét.

A Gyöngyösi Kalendárium a város kincsei között van számon tartva, amit több mint százéves múltja és jelen élete is igazol. Évről-évre való megjelenését a város legszebb hagyományai között említik. Ez az esztendő az évfordulókra emlékezik, ami egyben iránytű is, hiszen kulturális csoportok, intézmények, szervezetek tartósan fenn tudnak maradni, van saját történelmük, ami hozzáadott értéként a városban élő nagyszerű emberekről, közösségekről tudósít. Sokan vannak, ha a Kalendárium évről-évre megtelik újabb és újabb történetekkel, irodalmi alkotásokkal (vers, novella), sportsikerekkel, karakterekkel és ezek az emberek itt élnek velünk/közöttünk, megszólításra várva, hogy megosszák egyéni sikereiket, örömeiket hivatásról, közösségi munkáról az olvasókkal.

Rálátás 100 esztendő várostörténetének alakulására, formálódására, megsemmisülésére a tűzvészben, majd újjászületésére.

A 2024-es év Gyöngyös várossá nyilvánításának 690. évfordulója, melynek ünnepei már a 2024-es Kalendárium lapjait töltik meg, és a Mátraaljától Kékestetőig is nagyszerű emberek nevelődtek (művészek, tudósok...), akiről szintén szívesen olvasunk a tartalomjegyzékben.

(R. Gabi)

Kitüntetés

Szívemből köszönöm mindazoknak, akik hozzájárultak, hogy az **ÉV VÁLLALKOZÓJA** Heves vármegyében kitüntető díjat átvehettem a Demján Sándor által 20 évvel ezelőtt alapított Prima Díj ünnepélyes gálaestjén, az egerszalóki Saliris Resortban.

Az elmúlt években számos elismerést kaptam, beleértve a 2013-as **Gyöngyös város NÍVÓ díját** vagy a 2018-as **ÉV INNOVÁTORA** díjat. De ez a díj most minden korábbinál mélyebb érzelmeket váltott ki belőlem. Ez nem csupán egy elismerés, hanem az összes vállalt kihívás, az átélt küzdelmek, az igazi teljesítmények és a megvalósított álmok szimbóluma.

Amikor Micski Marianna (a VOSZ Heves Vármegyei elnöke) személyesen hívott fel és gratulált, minden egyes ötlet, terv és megvalósult projekt újra lepergett előttem. Számos ötletből születtek látványos eredmények, de még ennél is több vár megvalósításra a jövőben. Ez a pillanat nemcsak rólam szól, hanem mindazokról, akik velem együtt dolgoztak, és részt vettek az álmok megvalósításában. Feleségem, családom és fantasztikus kollégáim nélkül mindez elképzelhetetlen lenne.

2024-ben a „4 ÉVSZAK” 15 éves jubileumát és az

50. születésnapomat ünnepeljük, így ez a díj különleges jelentéssel bír.

Hálás köszönetem minden egyes pillanatért, amit együtt töltöttünk és mindenért, ami még előttünk áll.

Ocela Tibor

Együtt többre megyünk...

A Mátrafüredi Részönkormányzat elnöke, Faragó Tamás, közösségi padfestésre invitálta a füredieket, melyre sokan eljöttek. Több százezer forint kifizetése helyett a helyi, összetartó közösséggel újultak meg a füredi padok. Még Gyöngyösről is érkeztek Füredet szépíteni.

Az összefogás alappillére a nagyvonalúság, a jó szándék, ami egy rendkívül magas minőség, mert tud egységben gondolkodni, tudását, képességét hozzá és nem ellen teszi, tud a kicsinyesség alacsony minősége fölé emelkedni.

A szándék nem az "Én", hanem a "Te, Mi, Ők, vagyis a Közösség". A szándék minősége pedig mindig az eredményen látszik, hogy siker vagy éppen kudarc a vége?

(R.G.)

TUDOMÁNY

Expedíció az Egyesült Államokba a tölgy-csipkésposloska természetes ellenségeinek kutatására

Csóka György¹, Paulin Márton¹ és Melika George²

¹Soproni Egyetem, Erdészeti Tudományos Intézet, Erdővédelmi Osztály

²Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal, Növényegészségügyi Diagnosztikai Nemzeti Referencia Laboratórium

A tölgy-csipkésposloskát (*Corythucha arcuata*) - amit éppen 10 éve találtunk meg először Magyarországon - aligha kell bemutatni erdész szakembereknek. A hatásait már nálunk, de Európa számos országában is sokfelé világosan érzékelik. Sajnos, az is majdnem biztosra vehető, hogy a „természet” önmaga nem fogja megoldani a problémát, ahogyan azt számos más biológiai invázió esetében sem tette meg. Ez még akkor is igaz, ha az idei csapadékos tavasz és tavaly nyári falánkságuk (aminek következtében sok helyen már nyár végére nem volt mit enniük) eredményeképpen több helyen láthatóan megfogyatkoztak. Ne nagyon legyen illúzióink, a kedvezőnek látszó fordulat nem fog túl sokáig tartani...

Hosszú távú megoldásként – más lehetőség híján – nagy valószínűséggel csak a klasszikus biológiai védekezés jöhet szóba. Ennek lényege, hogy az inváziós faj őshazájában kell olyan természetes ellenséget találni, ami ott hatékonyan képes a faj populációit szabályozni.

A megfelelő jelölt megtalálása mellett, a nem kívánt mellékhatások kockázatának csökkentése érdekében egy-egy amerikai természetes ellenség meghonosítását komoly előtanulmányoknak kell megelőznie. Éppen ebből a célból utaztunk július 6-án egy kéthetes, öt államot érintő USA-beli gyűjtőútra

(1. kép). A maroknyi csapat tagjai: George Melika, Paulin Márton és Csóka György (a továbbiakban Zsori, Marci és Gyuri). Az eredetileg tervezett útvonalhoz képest számos kisebb-nagyobb „kicsapongás” történt, így a teljes körút 2600 km-t tett ki. Ez valamivel több, mintha hazánk határvonalát pontosan követve körbejárnánk az országot. Az expedíció megvalósult mintavételi helyei a térképen láthatók.

Valószínűleg nem kell hosszasan bizonygatni, hogy egy ilyen akció előkészítése és megszervezése elég sok munkát igényel. Az egyik legfontosabb feladvány a helyi segítők megkeresése volt. Idegen környezetben az ő közreműködésük (a megfelelő tölgyfajok megtalálása, szükséges engedélyek beszerzése, ... stb.) nélkülözhetetlen. A tervezett helyszínek felénél régről ismert kollégák, barátok segítettek bennünket, de a korábbiól nem ismertek is kivétel nélkül rendkívül pozitívan, segítőkészen viszonyultak hozzánk. Bár a világ politikusai között lenne olyan gördülőkegyen a kommunikáció, mint a hasonló érdeklődésű kutatók között...

Az előkészítés folyamatában voltak vidám momentumok is. A kötelező közbeszerzés keretében indított autóbérlés során a „közepes méretű gépkocsi” keresésre elsőként egy Dodge Charger-t kaptunk ajánlatként.

Rögtön hevesebben dobogott a szívünk, mert az amerikai bűnügyi filmekben a rendőrök „elfogó” autójaként elég gyakran szerepel ez a típus. Leggyengébb verziójában 3 literes, 300 lóerős motor morog. A baj csak az volt velem, hogy a csomagtartójában legfeljebb egy bőrönd fért volna el. Nekünk meg volt öt, hogy a kisebb-nagyobb hátizsákokat és fotóstáskákat ne is említsük... Végül is egy négykerék hajtású Ford Edge kocsival közlekedtünk, ami egy tágas, amerikai viszonylatban inkább a környezetudatos nyugdíjasokra jellemző autó („csak” 2 literes benzinmotor, szolid 250 lóerő, 10–12 litert alig meghaladó fogyasztással...). Az elsöre ijesztően nagyra tűnő csomagtartóját azért könnyedén sikerült telepakolnunk (2. kép). Jelen írásban – a teljesség igénye nélkül – expedíciónknak csupán néhány állomásáról, illetve pár érdekesebb szakmai tapasztalatról számolunk be.

Első utunk Delaware Newark városába vezetett. Delaware az USA kisebb államai közé tartozik, területe (kb. 6400 km²) majdnem pontosan megegyezik Pest megye nagyságával. Neve egyrészt a James Fenimore Cooper regényeiben gyakran szereplő „delavár indiánokról”, másrészt pedig az innen származó direkttermő „delavári szőlőről” is ismerős lehet, amit a filoxéra-vész idején honosítottak meg Európában. Hazánkban ma már tilos telepíteni, az utolsó tőkétet 2000 táján „likvidálták” (de azért kiskertekben még biztosan „bujkál” jó néhány tőke). Newark város ad otthont a Delaware-i Egyetemnek, aminek legismertebb egykori hallgatója Joe Biden jelenlegi amerikai elnök, aki egyébként hosszú ideig az állam kormányzója is volt. További érdekesség, hogy itt fejlesztették ki a Gore-Tex szövetet, a cég főhadiszállása a mai napig is ebben a városban van. Számunkra azonban ezeknél érdekesebb és izgalmasabb volt az egyetem kampuszán

folytatott sikeres gyűjtés, majd pedig egy rövid látogatás a biológiai védekezési laboratóriumban. Segítőnk és kalauzunk Kim Hoelmer volt, aki a laboratórium éppen nyugdíjba vonuló kutatója (3. kép). Itt volt lehetőségünk először „személyesen” találkozni az ázsiai kőrisrontó karcsúdíszbogárral (*Agrius planipennis*)

(az ideai májusi számban /Erdészeti Lapok/ adtunk róla részletes ismertetést). A kárképét egy korábbi amerikai út során már megismerhettük, de magát az egyébként meglehetősen csinos bogarat csak most sikerült közelebbről megszemlélni és lefényképezni.

Mégpedig nem is akármilyen körülmények között. Biztonsági okokból ugyanis csak a laboratórium hűtőkamrájában lehetett úgy kirakni egy kőrishajtásra, hogy fotózni lehessen. Így nemcsak a „modell”, hanem a fotós is erősen vacogott. Egyébként mostani utunk során sok helyen szembesültünk felettébb drámai kártételeivel. Rajta kívül azonban más inváziós fajokkal is sikerült összefutnunk. Egyes fák és cserjék hajtásain szinte fürtökben lógtak a japán cserebogarak (*Popillio japonica*), amiről éppen ebben a számban (Erdészeti Lapok) olvashatunk Tuba Katalin és Lakatos Ferenc tollából. Európából még nem jelezték, de az USA-ban már 2014-ben megtalálták az ázsiai (Kína, Vietnám) származású *Lycorma delicatula* nevű kabócát, ami az angol név (spotted lanternfly) fordítása alapján a pöttyös lámpahordó-kabóca magyar nevet kapta.

Rendkívül polifág, kedvenc tápnövénye a bálványfa, de sok más gyümölcsfán és a szőlőn is szívogat. Ottlétünkkor még csak nimfáival találkozhattunk (4. kép), amik bár kifejezetten látványosak, egy cseppet sem hiányoznak. Sajnos, eléggé valószínű, hogy előbb vagy utóbb Európában és nálunk is meg fog jelenni. Peteként, gyakran a növény ágain, hajtásain telet, így élő növényi szállítmányokkal való behurcolása (akár Ázsiából, akár Amerikából) aligha kerülhető el.

Mindjárt az első terepi napon igyekeztünk megtanulni, hogy a csipkésposolókák utáni hevült hajsza közben azért érdemes figyelni a tölgyek törzsén felfutó kúszónövényekre. Van ugyanis köztük egy, a mérges szömörce (*Toxicodendron radicans*), ami viszketést, vagy akár fájdalmas bőrgyulladásokat is okozhat (5. kép). Angol neve (poison ivy) a borostyánnal való rokonságra utal, rendszertanilag azonban eléggé távol áll attól.

A város közelében, egy kisebb tónál az elegáns megjelenésű kanadai ludak (*Branta canadensis*) népes csapatával találkoztunk (6. kép), ahogy utunk számos későbbi állomásán is. Talán nem közismert, de a faj egy jelenleg is zajló biológiai invázió

főszereplője. Eredetileg az amerikai kontinens északi tundráin és füves pusztáin költött, és az USA délebbi államaiba vonult telelni. Az illegális vadászat az 1960-as évek elejére jócskán megtizedelte populációit. Megmentése érdekében elkezdtek mesterségesen szaporítani, és az USA olyan területeire is betelepítették, ahol korábban nem volt ismert. A projekt azonban túl jól sikerült... A ludak megkedvelték a városi parkokat, tavakat, golfpályákat, egyetemi kampuszokat. Az egyre

enyhébb telek és az urbánus környezet táplálékkínálata miatt gyakorlatilag feladták vándor életmódjukat. Gyakran az emberi szándékoktól eltérően „nyírják” a fűvet, és ipari mennyiségben hagyják maguk mögött emésztésük róluk elnevezett, speciális zöldszínű végtermékét. Ez nem is olyan kis probléma, ha meggondoljuk, hogy egy kifejlett kanadai lúd naponta bőven egy kg feletti mennyiséget ürít. Számos közúti és légi balesetben is felelősek. Visszaszorításuk érdekében számos ötlet látott napvilágot. Többek között, rászoruló élelmészére is próbálják hasznosítani. Az átütő siker egyelőre még várat magára... Egyébként Nyugat-Európában is többfelé megtelepedett, nálunk viszonylag ritkán előforduló vándorfaj.

A pennsylvaniai Lewisburg közelében három napig élveztük régi kedves barátunk és támogatónk, Warren Abrahamson (Abe) és felesége Chris (akinek nagymamája magyar volt) vendégszeretetét (7. kép). Abe a városban lévő Bucknell Egyetem nyugalmazott növényökológia professzora. Éppen 30 éve, Szibériában, Krasznojarszkban találkoztunk vele először egy IUFRO konferencián. Mármint Zsori és Gyuri.

Marci ugyanis akkor még valószínűleg az első háromkerekű biciklijével ismerkedett. Mindketten tölgyeken élő gubacsdarazsokról tartottunk előadást, ami felkeltette Abe érdeklődését. Este a vacsoránál meghívott bennünket Floridába, az Archbold Biológiai Állomásra, ahol ő már harvardi egyetemista kora óta rendszeres vendégkutató. Az orosz házigazdák – ahogy tőlük megszokott – eléggé nagyvonalúan mérték a vodkát és a pezsgőt, így azt gondoltuk, hogy az invitálás hamar feledésbe merül. Nem így történt. Zsori 1994/1995-ben fél évet, Gyuri pedig 1995 elején hat hetet (ennyit lehetett a családi béke kockáztatása nélkül) töltött Abe vendégeként Archboldon, az általa elnyert David Burpee professzori ösztöndíj (ami fiatal kutatók meghívását is lehetővé tette) teljes finanszírozásával. Az állomás névadója, Richard Archbold, egy különönc milliomos volt, aki gazdagságát nem yachtokra és palotákra, hanem természetvédelmi szempontból értékes területek felvásárlására, megőrzésére és egy kutatóállomás alapítására fordította, ragyogó, követendő példát mutatva ezzel. 1997-ben Abe és Chris is részt vettek a Mátrafüreden megrendezett, gubacsokozó ízeltlábúakkal foglalkozó IUFRO konferencián. Később is találkoztunk még Floridában és Lewisburgban is. Házuk nem mindennapi környezetben, egy saját tulajdonukban álló 17 hektáros, elegyes, őshonos tölgyesben áll (8. kép). Ottjártunkkor éppen egy gyapjaslepke tömegszaporodás itthonról is jól ismert látványa fogadott bennünket – ha már itthon nagyon hiányozna egy-egy látványos tarrágás. Egyébként a birtokon más, nagyhatású biológiai invázió jelei is feltűnőek voltak, pl.: néhány sínylődő/pusztuló kanadai hemlok képében. A kanadai (*Tsuga canadensis*) és a karolinai hemlokfenyő (*Tsuga caroliniana*) keleti parti állományait súlyosan károsítja az Ázsiából, illetve Amerika nyugati partvidékéről származó hemlok-gyapjastetű (*Adelges tsugae*). (9. kép). A hemlok főfafajú állományokban 1982 és 2002 között 70%-kal csökkent a két hemlok faj körlepősszege. A tömeges hemlokpusztulás a madárvilágra, de még az erdei vizek halállományára is jelentős hatást gyakorol.

A fapusztulások miatt felnyíló állományokban könnyen megtelepsznek az inváziós növények, mint a bálványfa (*Ailanthus altissima*) vagy a japánfű (*Microstegium vimineum*). Az előbbit aligha kell bemutatni, az utóbbi egyelőre még szerencsére nincs nálunk. A faj elleni klasszikus biológiai védekezés keretében számos ragadozó bogárfajt telepítettek be, de eddig még nem sikerült megnyugtató megoldást találni a problémára.

Nagyon érdekes és elgondolkodtató, hogy Abe és Chris hogyan képzei erdejük jövőjét. Úgy döntöttek, hogy tölgyeseik örökre természetszerű erdők kell maradjanak. Ennek érdekében 2013-ban egy örökös és visszavonhatatlan (!) szolgálmi jogot jegyeztettek be rájuk. Ennek lényege, hogy kereskedelmi célú fakitermelésre nem kerülhet sor az erdőben, a 17 hektárról évente összesen kb. 22 m³ faanyagot lehet csupán kitermelni, de a birtokról azt sem lehet elvinni, csak helyben lehet hasznosítani, elsősorban tűzifaként. Abe egyébként saját motorfűrészsel és kisméretű John Deere traktorával 80-hoz közeledve is maga termeli ki évente ennek a mennyiségnek nagyjából a felét. További korlátozás, hogy álló holtfát csak ott és akkor lehet kivágni, ha az emberi életet vagy épületet közvetlenül veszélyeztet (ennek jelentőségét talán nem kell részletesen magyarázni). Ez a szolgálmi jog természetesen csökkenti a birtok kereskedelmi értékét, hiszen a korlátozások a majdani új tulajdonosokra is kikerülhetetlenül érvényesek lesznek. Azaz, bármikor, bármilyen csábító ajánlatot tehet egy ingatlanfejlesztő, Abe és Chris erdejét soha nem lehet lakóparkká „fejlesztetni”. Az ilyen jellegű szolgálmi jogot Pennsylvania Állam részben adókedvezményekkel viszonozza. Ennél azonban sokkal meghatározóbb az erdejük jövőjével kapcsolatos elhatározásuk.

A környéket járva nagyon érdekes volt látni, hogy az itt honos, nálunk tengernyi táblákban tenyésző aranyvessző fajok (*Solidago* spp.) és a selyemkóró (*Asclepias syriacus*) itt általában csak ritkás, kisebb foltokban jelenik meg. Ennek egyik okának azt tartják, hogy a fogyasztó szervezetek itt „kezelik” állományaikat, míg az Európában megtelepedett populációk jobbára fogyasztómentes övezetbe kerülve érhetnek el látványos sikereket. Tulajdonképpen ugyanezt a „megszökést” tartjuk a tölgy-csipkésposloska invázió egyik meghatározó okának is.

Az Amerikában honos tucatnyi selyemkóró faj több specialista rovarfajnak is tápnövénye. A nálunk inváziós *A. syriaca*-n él pl.: a vörös selyemkóró-cincér (*Tetraopes tetraphthalmus*). (10. kép). Lárvája a selyemkóró gyökereiben és szárában rág, a bogarak pedig a leveleket fogyasztják. A selyemkórók legismertebb fogyasztója a pompás királylepke (*Danaus plexippus*). (11. és 12. kép), aki elsősorban az USA északi államaiból és Dél-Kanadából mexikói telelőhelyére tartó epikus vándorúttjáról híres. Népszerűsége több

oknál fogva (vegyszerezés, klímaváltozás) is csökkenőben van. Olyannyira, hogy sok helyen a tápnövények szaporításával és tudatos terjesztésével igyekeznek megállítani a további gyöközést.

Utunk vége felé közeledve a virginiai Blacksburg-ben álltunk meg egy napra. A városban működik a jó nevű Virginia Tech egyetem, aminek 30 ezer körüli hallgatója van.

Helyi segítőnk Eric Day, az egyetem rovaridentifikációs laboratóriumának vezetője volt (13. kép).

Tőle tudtuk meg, hogy Virginia állam címer-rovara a tigris fecskefarkú lepke (*Papilio glaucus*). (14. kép), akivel időnként még az autók rendszámabláján

is találkozhatunk (15. kép).

A környezeti nevelés egy sajátos, mindenképpen szimpatikus módja ez. Azonban még ennél is érdekesebb, hogy miért éppen ez a faj? A tavaly, 95 éves korában elhunyt Kosztarab Mihály – a Virginia Tech világszerte ismert és nagyra tartott pajzstetű specialista professzora – javasolta és fogadtatta el (már megint ezek a fránya magyarok). Erdélyi gyökerű (székely édesanya, csángó édesapa), aki származását mindig büszkén viselte és azt papírra is vetette **Erdélyi gyökerek – Egy amerikai magyar emigráns tanulságos élettörténete** című könyvében (Püski Kiadó, 1999). Élete, pályája nemcsak tanulságos, de időnként ugyancsak kalandos is volt. Családjával 1940-ben Magyarországra költözött. 17 éves korában letartóztatták, mert 36 zsidó embernek segített a menekülésében. Életét valószínűleg a Vöröshadsereg gyors előre nyomulása mentette meg. A háborút követő kommunista rezsimit 1956-ig tűrte, amikor is az Egyesült Államokba emigrált. A magyarországi tudományos közélettel és a rovarász kutatókkal haláláig kiváló viszonyt tartott fent. A Magyar Tudományos Akadémia külső tagjának választották. Amerikai kollégái halála után is tisztelettel és megbecsüléssel említik nevét.

a bogár pedig a lombot rágja (16, 17, 18. kép).

Talán mondani sem kell, hogy az egyetem parkjában is jó néhány inváziós fajt észleltünk. „Örömmel” üdvözölhettük például régi kedves ismerősünket, a kanyargós szil-levéldarazsat (*Aproceros leucopoda*), amit Európában először (Magyarországon és Lengyelországban egy időben) 2003 júniusában találtunk meg. Külön kérésünkre Eric elkalauzolt bennünket egy olyan helyre, ahol személyesen is megismerkedhettünk az akáclevelésszel (*Odontota dorsalis*). Európában még nem jelent meg, de Amerikában az akác jelentős lombfogyasztója. Lárvája a levélben aknáz,

Végezetül azért arra is szánjunk néhány mondatot, hogy mi is volt a konkrét feladat, illetve milyen eredménnyel zárult az út. Az USA öt államában (Delaware, Pennsylvania, Nyugat-Virginia, Virginia, Maryland), összesen 13 mintavételi helyszínen gyűjtöttük be a csipkésposloska petecsomóit (lásd az 1. ábrát). Ez azonban nem is volt annyira egyszerű, mint amilyennek elsőre tűnhet. Itt ugyanis aktívan keresni kell a jószágot, illetve annak különböző fejlődési stádiumait. Ez nyilván furcsán hangzik a gyulai, vagy éppen a sellyei kollégák számára, mégis így van. 30–40 posloska összegyűjtése a tervezett genetikai vizsgálatokhoz, illetve a még ki nem kelt petéket tartalmazó petecsomók „összekaparása” helyszínenként akár több órát is igénybe vett. Ez azonban tulajdonképpen örömkünkre szolgált, mert közvetve azt a feltételezésünket erősítette, hogy itt a csipkésposloskának van olyan természetes ellensége, ami az egyébként bőségesen rendelkezésre álló táplálékforrás (pl. *Quercus alba*) ellenére sem teszi lehetővé a nagyterületű tömeges fellépést.

A terepi munkát még tovább „színezte” a 30+ C°-os hőmérséklettel együtt járó magas páratartalom. Ezen persze nincs mit csodálkozni, a turné legészakiabb pontja (Lewisburg környéke, Pennsylvania) ugyanis nagyjából az olaszországi Nápollyal van egy földrajzi szélességen.

önmagában az is jól érzékelteti, hogy a csipkésposloska egy milliméteresnél is kisebb petéjében kifejlődik egy-egy darázs. Kb. egy hétnyi feszült várakozás után, nagy örömeinkre elkezdtek kelni a „jószágaink”. Ezek a parányfűrkészek (Mymaridae) családjába tartozó *Erythmelus klopomor* fajhoz tartoznak, amit a faj leírója, Szergej Trjapitzin is megerősített. Minden gyűjtőhelyünkről sikerült állatokat kinevelnünk. Ez mind a 13 helyszínrre nézve új elterjedési pontot is jelent az USA-ban, mivel korábban csak Missouri

A begyűjtött petecsomókat megfelelő, egyenkénti dokumentálás után kis nevelőedényekbe (19. kép) helyeztük, majd epekedve vártuk, hogy a petefűrkészek kikeljenek. Meg drukkoltunk azért is, hogy egyáltalán meglássuk őket, mert maguk a darázsok kb. félmilliméteres parányok, szabad szemmel alig láthatóak (20, 21. kép). Méretüket

államban nevelték ki. Ezt már csak azért is sikerként könyveljük el, mert igazolja, hogy az egyedi kinevelésre használt edény (25 mm-es műanyag szószos tégely), illetve a minták kezelésének módszere is megfelelő volt. A peteparazitoidok által okozott mortalitás kiértékelése folyamatban van, de az eddigi eredmények mindenképpen pozitívak, folytatásra ösztönzőek. A kevés irodalmi forrás és saját eredményeink alapján az *E. klopomor*-t a tölgy-csipkésposloska elleni klasszikus biológiai védekezés ígéretes jelöltjének tartjuk. Erre való alkalmasságát az alábbi szempontok is alátámasztják:

- Csipkésposloska-specialista, preferált gazdafaja a tölgy-csipkésposloska. A csipkésposloskák (Heteroptera: Tingidae) családján kívül más gazdaállata nem ismert. Ez a nem kívánt mellékhatások vonatkozásában alacsony kockázatot jelent.
-
- Parthenogenetikus úton szaporodik. Ez elviekben azt jelenti, hogy egyetlen nőtény alkalmas lehet életképes parazitoid populáció létrehozására.
-
-
- Többnemzedékes, életsiklusa rövid (kb. két hét), ami a gazda életsiklusának hozzávetőlegesen a fele. Ez alapján feltételezhető, hogy képes a gazda népességnövekedését egy vegetációs időszakon belül is gyorsan követni, illetve azt jelentősen fékezni.
-

- Ez számunkra azonnal felveti azt, hogy a parazitáltság mértékét egy éven belül akár 3–5 alkalommal is vizsgálunk kell (ehhez nyilván amerikai közreműködők bevonása szükséges), hogy annak éven belüli változását nyomon követhessük. Ez ugyanis igazolhatja (esetleg cáfolhatja) azt a hipotézisünket, hogy a vegetációs időszak második felére (amikorra nálunk a csipkésposloska fertőzés jellemzően elhatalmasodik) a peteparazitoidok által okozott mortalitás már olyan mértékű, ami megakadályozza a nálunk megszokott, nagyterületű, drámai károk kialakulását.
- Különböző klimatikus viszonyok között, mérsékelt övi, mediterrán és szubtrópusi területeken egyaránt előfordul.
- Az eredeti elterjedési területen (USA keleti fele) könnyen, tömegesen gyűjthető és nevelhető, ami az esetleges jövőbeni betelepítés megvalósítása szempontjából fontos gyakorlati kérdés.

Az *Erythmelus* mellett már természetes ellenségeket is kerestünk. A két hét alatt sok ezer fertőzött levelet vizsgáltunk át, de a csipkésposloska valamelyik fejlődési stádiumát fogyasztó ragadozó ízeltlábúakkal (pókok, katica lárvák, fátyolka lárvák, ragadozó posloskák **(22, 23. kép)** - hasonlóan az európai és a magyarországi helyzethez - csak elvétve talákoztunk. Ezekről a generalista ragadozóktól számottevő szabályzó hatás egyébként nem is igen várható.

Ha utunk tapasztalatait röviden akarnánk összegezni, akkor talán a „biológiai inváziók testközelből” lenne a megfelelő, tömör megfogalmazás. Sok olyan fajjal találkoztunk, ami Európából vagy Ázsiából került Amerikába. Ugyanakkor olyanokkal is bőven, amik onnan jutottak el hozzánk. Nem is beszélve azokról, amik még nincsenek itt, de megjelenésükre jó eséllyel számítanunk kell. Mindezen tapasztalatok megerősítették bennünk azt, hogy a biológiai inváziók (nem utolsósorban az emberi hanyagságra, gondatlanságra is alapozva) folytatódnak, hatásaik rövidebb-hosszabb időtávlatban ökológiai és ökonómiai szempontokból is súlyosak.

Erős a meggyőződésünk, hogy a tölgy-csipkésposloska elleni biológiai védekezéssel kapcsolatos kutatásunkat folytatnunk kell, hogy kellő megalapozás után egy hatékony és alacsony kockázatú természetes ellenség honosításával az egyébként is „több sebből vérző” (klímaváltozás, lisztharmat stb.) tölgyeseinken segíteni tudjunk.

Az expedíció anyagi fedezetét a K 142858 azonosítószámú OTKA kutatási pályázat (Az inváziós tölgy-csipkésposloska (*Corythucha arcuata*) tölgyesekre gyakorolt hatásainak vizsgálata, valamint a faj elleni biológiai védekezési program lehetőségeinek felmérése) biztosította. Köszönettel tartozunk továbbá az expedíció előkészítésében és lebonyolításában segítséget nyújtó magyar és amerikai kollégáknak.

A képek jegyzéke:

1. Az öt államot érintő körút mintavételi pontjai.
2. Nincs olyan nagy csomagtartó, amit ne lehetne telepakolni...
3. Zsori, Marci és Kim Hoelmer egy fehér tölgy (*Quercus alba*) matuzsálem törzsénél Newark közelében. Kim az inváziós rovarok elleni biológiai védekezések specialistája.
4. Az ázsiai származású, erősen polifág „pöttyös lámpahordó-kabóca” (*Lycorma delicatula*) nimfája.
5. A mérges szömörce (*Toxicodendron radicans*) érintése erős viszketést, bőrgyulladásokat is okozhat.
6. A kanadai ludak (*Branta canadensis*) vitathatatlanul szépek, ugyanakkor városi környezetben nemkívánatosak.
7. Az Abrahamson házaspár két régi magyar barátjukkal, saját tölgyesükben álló házuk ajtajánál.
8. Zsori, Marci és Abe az elegyes tölgyes szegélyén.
9. A súlyos hatású, inváziós hemlok-gyapjastetű (*Adelges tsugae*) tipikus tünete.
10. A vörös selyemkóró-cincér (*Tetraopes tetrophthalmus*) lárvája az *Asclepias. syriaca* gyökereiben és szárában rág, a bogarak pedig a leveleket fogyasztják.
11. A pompás királylepke (*Danaus plexippus*) *Asclepias*-on élő hernyója.
12. A pompás királylepke (*Danaus plexippus*).
13. Triónk és Eric egy blacksburgi parkban álló, 400 évesre becsült korú fehér tölgy (*Quercus alba*) törzse előtt.
14. Virginia állam címer-rovara - Kosztarab Mihály, magyar származású entomológus javaslatára - a tigris fecskéfarkú lepke (*Papilio glaucus*).
15. A virginiai rendszám táblák némelyike környezeti nevelési célokat is szolgál.
16. Az akáclevelész (*Odontota dorsalis*) lárvája által aknázott levélkék.
17. Az akáclevelész lárvája.
18. A kifejlett akáclevelész és hámozó rágásnyoma.
19. A parazitoidok kinevelésére használt kisméretű műanyag tégelyek.
20. A kb. fél milliméteres *Erythmelus*-ról, fényképezőgéppel, makrolencsével készült kép.
21. Mikroszkópos kép a peteparazitoidról.
22. A *Hyaliodes harti* ragadozó mezeipoloska (Heteroptera: Miridae) lárvája alkalmanként a csipkésposloska petéit és lárváit szívogatja. A képen látható példány kb. 4 mm-es.
23. A kifejlett *Hyaliodes harti* posloska szintén ragadozó (hossza 5–6 mm).

(Fotók: Csóka György, Melika George és Paulin Márton)
(A 21-es képet Bozsó Miklós készítette).

(A beszámoló az Erdészeti Lapok 2023. novemberi számában jelent meg).

Szerzők: **Csóka György**
Melika George
Paulin Márton

TUDOMÁNY ÉS SPIRITUALITÁS

Tüneti kezelés vagy gyógyítás?

Dr. Gyürky Melinda neurológussal beszélgetek egy nagyon izgalmas témáról - a fejezet címe is elárulja -, ami sok embert érint/érdekel, sokan szeretnének meggyógyulni, de kevés az ismeretük önmagukról is és arról a korszellemről is, amit a történelem, a tudomány, a filozófia formál, ami nagyon fontos, hiszen ebben a környezetben élünk, ez alakítja érzéseinket/gondolatainkat, majd egészségi állapotunkat.

Egy nagyon jó arányokkal kialakított, kellemes hangulatú rendelőben beszélgetünk, ahol a beteg egyből azt érezheti, hogy itt ő a főszereplő. A falon (el)gondolkodtató festmény, amelyen a színek, a forma tökéletesen egyensúlyban van. Odaszegeződik a tekintetünk, mert azt a harmóniát sugározza ránk, amire annyira vágyunk.

A kezdetek az otthon - ahol több generáció élt együtt sok-sok történettel, hagyománnyal -, a nagymamával töltött idő, a közeli tó, a természet, az állatok, akikkel nagyon jól tudott kommunikálni és a szabadság volt Gyürky Melinda gyerekkori környezete. Már hároméves korában tudta, hogy orvos lesz, amit komolyan lehetett venni, mert a szülei úgy döntöttek, hogy mégiscsak a városba kellene költözni, hogy felkészüljön az orvosi pályára. Ekkor jött a sokszerű felismerés az életében, hogy elveszítette mindazt, ami eddig körülvette. Az állatok, a természet hiánya óriási veszteség volt számára, a keletkezett űrt a félelem töltötte be. Kisgyerek korában súlyos asztmája több hónapig is kórházhoz kötötte, ami elszigetelte a környezetétől. Küzdött az izoláltság ellen, ami akkor megviselte, de jó is származhat belőle. Aki már átélte a kívülállás érzését az tud és mer hiteles lenni, vállalja önmagát, nézetét, nem áll be a sablonba, mert nem fél attól, hogy elmagányosodik, mert már megélte.

Szakterülete a szervi ideggyógyászat, a neurológia (agydaganat, stroke, Alzheimer és Parkinson-kór, Szklerózis multiplex, gerincbetegségek gyógyítása).

A nyugati orvoslás és oktatás kész algoritmusok, protokollok mentén történik, így jól és egységesen kontrollálható. A tünetek értelmezésére épül, amit követ a diagnózis és a terápia, ami az elmúlt 100-120 évben az anyagelvűségen belül a gyógyszereket preferálja, holott lelkileg is támaszra szorulnak a betegek. Az orvosnak egyben lélekgyógyásznak is kell lenni, empátikusnak, hogy azt érezze a beteg, hogy vele van.

A betegség egyben üzenet, a szervezet fellázad, rossz az életvezetés, amit gyógyszerrel nem lehet megváltoztatni, fel kell ismerni, milyen pszichés események vezettek a betegség kialakulásához. Az ember lélekkel/szellemmel rendelkező spirituális lény, csak holisztikusan gyógyítható, azaz, test/lélek/szellem egységében, ok-okozat összefüggésben. Néhány tünetet, korábban, pszichoszomatikus eredetűnek diagnosztizáltak, mára már a nyugati orvoslás is elismeri, hogy szinte minden betegség alapja. Selye János stressz-elmélete ebben forradalmi értékű volt.

A technika hozzáfejlődött ezekhez a felismerésekhez. Az a hipotézis, hogy számos betegség génhibára vezethető vissza, és egyszerűen a betegséget okozó gének cseréjével megoldható a probléma - éppen a technika felfejlődése cáfolta - téves volt. A géntechnológia lehetővé tette a géntérképek elkészítését, ami azt mutatja, hogy kevesebb, mint 5%-a a betegségeknek, ami genetikai okokra vezethető vissza. Vajon, akkor mi van a genetikán túl, ami a betegséget meghatározza?

Erre a kiváló amerikai genetikus akadémikus, Bruce Lipton válasza: a lélek és a szellem, az érzelmek, a gondolatok a meghatározók. A negatív gondolatok és érzelmek betegségeket generálnak!

A kvantum technika megjelenésével bizonyítást nyert, hogy a DNS kristály szerkezetű. Ezzel energiamezők nyílnak meg, a rezgés által minden mindennel összefügg, ez egy interakció, kölcsönösség. Az ősi bölcsesség is ezt tanította.

Régen az orvosok polihisztorok voltak, hiszen a holisztikus gyógyítás része volt a kor gondolkodásának, filozófiájának, történelmének, tudományának ismerete. Ezek a tényezők formálták az emberek érzelmeit/gondolatait és az ebből eredeztethető betegségeket.

Amit most tapasztalunk az egy lelkiileg/szellemileg kifosztott fogyasztói társadalom, egy nagyon destruktív állapot, destruktív betegségekkel, mint autoimmun gyulladások, onkológiai betegségek, melyből legtöbbször nem gyógyul meg a beteg, mert csak tüneti szinten kezelik, nem keresve az oksági összefüggéseket. Ehhez az emberek is partnerek, van egyéni felelősségünk azért a kollektívért, ami nagyon nem tetszik, de nagyon nem akarunk változtatni a megszokott, bár, számunkra is unalmas és káros rossz mintákon.

Gyürky Melinda Hippokratész híres mondását idézte: *mielőtt meggyógyítasz valakit, kérdezd meg tőle, hogy hajlandó-e feladni azokat a dolgokat, amik beteggé tették?*

A fizika tudománya és a filozófia (test-lélek) szétválása a reneszánsz korra tehető, amikor pénzalapú, anyagelvű lett a világ, ami mára olyan méretűvé vált, hogy lassan felszámolja saját magát, ami arra ösztönzi majd az orvosokat/betegeket, hogy fel/elismerjék a tudomány és a spiritualitás kéz a kézben jár, elválaszthatatlanok, ahogy a gyógyítás is csak holisztikusan képzelhető el.

Gyürky Melinda neurológus felvállalta ebben a fizikailag és gondolkodásban is beteg világban, hogy tudatosságot és fényt visz a gyógyításba, ahol elsődleges szempont a beteg üdve, gyógyulása, élve a gyógyítás szabadságával magánrendelőjében, itt, a Mátra lábánál.

Rostás Gabi

KULTÚRA

Üdvözet az Olvasónak!

Az elmúlt év augusztusában jelentkeztem utoljára és négy hónap se kellett, hogy megint legyen miről „jelentenem”. Hál Istennek! A Szőke Mátyásról megjelent **SIKERTÖRTÉNETEK** füzet (?) után rögtön nekifogtam egy **CSALÁDTÖRTÉNETNEK**, amiről hamar kiderült, hogy az összegyűlt anyag nemhogy EGY FÜZETBE, de EGY KÖNYVBE se fér bele... Nos, december 20-ra megszülettek az „lkrek”, 2x204 oldalas terjedelemmel. Íme, a két borító:

A főcímmel Hemingway „Akiért a harang szól” c. művére utalok. Ehhez néhány információ:

Az I. világháború vége felé már a harangokat is „besorozták”. Nem volt kivétel ez alól Gyöngyöstarján sem. A harangszó eltűnt a községekből. 1920-ban Ozsvárt József nagygazda – hálából azért, hogy családja megmenekült a világégés közepette – három harangot öntetett a tarjáni templom számára. Mai árra átszámolva 6 millió Ft értékben. Nos, egy jó ideig bizonyára megemlékeztek a tarjániak az adományozóról, amikor hallották zúgni a harangokat, azaz a harangok az Ozsvárt családról szóltak. Aztán feledésbe merült a dolog, olyannyira, hogy ma a templom előtt álló eligazító táblán nincs is szó a harangok adományozójáról. A cím így lenne tehát korrekt: „Akikről a harangok szólTak”. De mégsem, mert miután a könyvek révén ismertté válik majd az Ozsvárt család története, lehet, hogy egyesek újra gondolni fognak Ozsvárt Józsefre, ill. a nagylelkű adományára, amikor megszólal valamelyik harang. Ha mások nem is, az adományozó leszármazottai mindenképpen...

Az Nagyfő Ozsvártok alcím arra utal, hogy Tarjánban 3-4 Ozsvárt „klán” is van. Itt csak azok az Ozsvártok szerepelnek, akiknek *Nagyfő* a ragadványneve.

Apropó leszármazottak! Gondosan őrizgetnek egy fénymásolt füzetecskét, aminek az eredetijére nem sikerült rábukkannom. A kis kiadvány teljes hosszában tartalmazza a harangszenteléskor elhangzott „templomi beszédet”, amiből megtudhatjuk - többek között azt is -, hogy Ozsvárt József a három harangot a három gyerekéről nevezte el ISTVÁN, ANNA és ROZÁLIA harangnak.

Az első, az **István harang** ezt mondja: Szent István volt az, aki a magyar népet kereszténnyé tette, és aki apostoli lelkületében a valóságosságot és hazaszeretetet oly gyönyörűen és termékenyen kapcsolta egybe. Ti is legyetek jó keresztények és jó hazafiak, hogy hazánkkal egyházunk, és egyházunkkal hazánk ismét nagy, hatalmas és virágzó legyen.

A második, az **Anna harang** ezt hirdeti: Szent Anna volt a Boldogságos Szűz Mária édesanyja, az anyák mintaképe, aki megmutatta, hogy kell a gyermeket Isten félelmében, munkaszeretettel és engedelmisségben felnevelni. Anyák, úgy teljesítsétek kötelességteket, ahogyan Szent Anna, hogy mikor majd Jézus számonkéri tőletek azokat a gyermekeket, akik az ő szívéhez is olyan közel állottak, azt mondhassátok: Íme Uram, egy sem vészett el azok közül, akiket rám bízál.

A harmadik, a **Rozália harang** ezt tanítja: Szent Rozália közbenjárására Isten Sziciliát sok elemi csapástól mentette meg. Ha tornyosul a vész felettetek, jó gyöngyöstarjáni hívek, és én megszólalok, forduljatok hő imával ahhoz, aki a vihart és a háborgó tengert egy szavával lecsendesítette. Én fogom hirdetni nektek, hogy minél nagyobb a veszedelem, annál közelebb van az Isten. (10-11. old.)

Eme kis kitérő (vagy bevezető?) után rátérek a tartalomra. Az 1. kötetben szerepel a három harang névadó, ill. az ő leszármazottaik. A 2. kötetben pedig Ozsvárt József öccsének, Ferencnek a családjáról van szó. Minden ott van róluk, amit sikerült fényképeken, ill. hangfelvételen összegyűjteni velük kapcsolatban. Olyannyira ismeretlen dolgokat, hogy az első tesztelésnél ilyen is elhangzott a leszármazottak részéről: *nahát, én ezekről semmit sem tudtam.*

Családtörténetről beszélünk tehát, egy módos (tarjáni viszonylatban talán a leggazdagabb) család történetéről kb. 1880-ig visszamenőleg. Mindemelett mégsem szokványos családtörténetet kell elképzelni, hanem inkább egy színes foltvarrást, amiben váltakoznak tudományos súlyosságú elemek az adatközlők csapongó, de (különösen nyelvi szempontból) érdekes elbeszéléseivel. A gazdag képanyag azok számára is érdekessé teheti a könyvek forgatását, akik nem ismerték, ill. ismerik a családot. Utcarészletek, házak, amik már feledésbe merültek, miután azok, akik őrizték az emlékezetükben, már mind meghaltak.

Tud-e valamit üzeni ez a másfél évszázadot felölelő dokumentumgyűjtemény a déd-, ill. ükunokáknak? Meggyőződésem, hogy igen. Ebben az értékvesztett világban belekapaszkodhatnak a gyökereikbe, erőt meríthetnek a felmenőik hitéből, ill. helytállásából. Bátorságot meríthetnek a sorsukból, erősödhet az önbecsülésük.

A szülőhely története után érdeklődőknek is érdemes lehet fellapozni a két könyvet. Feltáruul egy politikai okokból rejtve maradt helyi történelem. A szülők gondosan vigyáztak, hogy a gyerekek el ne kottyintsanak valamit az iskolában vagy bárhol máshol. Ezért aztán ők sem tudtak sok mindent továbbadni a következő generációknak. Itt most valamiért az adatközlők leküzdötték az eddig mindenkinél tapasztalt hallgatási parancsot, és megneveztek helyzeteket, embereket.

Petőfi út 181 (most Jókai tér 16.): a Benke Jóskáké háza 1957-ben

Milyen célt szolgált ez a kapu? Én nem tudom, hogy mé csinátatták így anyóssomék. *Tánn* azé, mer nem vót fészér, mer ugyë kicsi vót ez a porta. No, *híjjába*, hogy nagy vót, ahho kicsi vót, hogy jószágokat tartsonak rajta. *Oszt* akkor, ha esső vót, ide bé lehetett *ányi* egy nagy kocsi takarmánval. *Oszt* akkor aggyig béátak még esétt, *oszt* utánna mēntek lē a istállóho... Vót *ilyen* kinti féljáró... *Oszt* odaátak a kocsival, félhánták a takarmánt *azonn* a lyukonn. Ketten még odafél vótak, *oszt* horták el onnat a szénát, szalmát, amit féladtak a kocsirú...

Ez a trafóoszlop már akkor is ott volt a ház előtt, amikor te idejöttél menyecskének?

Persze. Azé van nekēm most ott a ház előtt *ollyan* nagy kiskertem. Ezt a területét fél kellett túrnyi, hogy a négy oszlopnak helye légyén. **Nem volt ez ártalmas az egészségre?** Biztos az vót. Ugyë a demokráciába a kulákokot nem védte sēmmi törvény... Még a templom is itt vót szembe, úgyhogy kitolásbú, dirékt ide tették a trafót. Amikor vihar vót, vagy villámlás, rögtönn elmēnt az áram. *Oszt* akkor gyöttek szērvíz kocsival, kinyiták a vasajtót, zörögtek, csapkodták a kocsiajtót... Sokszor *éccakának vadánn*, úgyhogy nem hattak bennünköt aludnyi. Gondolhatod, mink Jóskával ebbe az első szobába laktunk..."

(1. kötet, 90. old.)

Oszvárt István és családja 1943-ban

(1. kötet, 187. old.)

„Nagyapám mesélte, hogy az esküvőjükön dédnagyanyám testvére, Oszvárt István nem volt jelen: Az egri börtönben töltötte büntetését fekete vágás miatt. Ezt alátámasztja az alábbi idézet* is: „O. I. gyöngyöstarjáni kulák engedély nélkül vágott sertést, ezért 7 hónapi börtönre, 2000 forint vagyoni elégtétel megfizetésére, 5 hónapi politikai és hivatali jogvesztésre, 600 forint mellékbüntetésre, Gyöngyöstarján községből 6 hónapi kitiltásra, és az ítélet dobszó útján való kihirdetésére ítélték.”

Részlet Iványi Domokos Xavér dolgozatából (lásd Függelék)

(1. kötet, 188. old.)

(2. kötet, 17. old.)

Ozsvárt Mihály leszármazottai 1958-ban

Míg a korábbi füzetekben nagy hangsúlyt kapott a közösségi élet, a közösség iránti elköteleződés, **itt most a rokoni kapcsolatok erősítgetése, fenntartása** került előtérbe. Íme, egy ide vonatkozó rész az 1. kötethez írt előszóból:

Az eddigi, főleg „siker” történetek után most egy nagyon is szokványos családi riport-összeállítást tart kezében a Kedves Olvasó. Miután hasonló műfajban nem áll rendelkezésre családtörténet, azt gondolhatjuk, hogy a rokoni, családi kapcsolatok építgetése egészen egyedülálló volt a faluban, legalábbis az ezredfordulóig. Kötötték, fonogatták a kapcsolatokat, a kívülálló számára már-már követhetetlenül.

És nemcsak „fonogatták”, „fonogatják” most is. Íme, egy eset a 21. századból:

Édesanyád mesélte, hogy titeket az ikertestvéreddel együtt az ő keresztapjának a fia keresztelt. Igen, Zsoltit ő, engem meg a felesége, Etóka néni tartott keresztvíz alá. **Nekem ez olyan, mintha a rokonok egymáshoz bilincseltek volna magukat. Gondolom, te is vagy valakinek a keresztanyja.** Igen, a testvérem gyerekeinek, Krisztiánnak és Rebekának. Az én gyerekeimnek meg ők a keresztszüleik. **Tehát a bilincselés folytatódik, és pedig a te vonaladon.** Nem egészen, mert a férjem unokahúgának is mi vagyunk a keresztszülei. Sőt, Réde felé még bérmakeresztgyerekek is vannak... És ha már annyira benne vagyunk a témában, Bence unokánknak az apai, Balásznak meg az anyai nagynénje a keresztanyja. **Akkor itt megtörtétek a szokást, hogy a testvéreknek ugyanazon a személynek kell lenni a keresztszülőjének.** Igen, ez azért volt, mert Bettinát már Bence születése előtt felkérték keresztanyának. Ez ugye a másik szokás, hogy illik viszonzni a felkérést.

(2. kötet, 174. old.)

Dr. Menus Borbála

Amikor a kerámia életre kel

A jó szándékú szülői aggodás, féltés a kisgyereket már gyermekként felnőtté teszi, amitől magányossá válhat, hiszen kissé elszigeteli a gyerekkorukat megélő kortársaitól, de ennek is van jó oldala: kreatívvá, felfedezővé teszi, nagy hangsúlyt kap a képzelet, amiből bármit teremthet.

Tatár Odett keramikus művész abból alkotott, ameddig élettere terjedt. A közeli parkban a legkisebb kavics, virág, madártoll is nagy jelentőséggel bírt. Ezek az egyszerű dolgok vezették el az ásványokhoz, az agyaghoz, ami később művészetének legfontosabb alapanyaga lett. Teremtett magának a képzelete által egy világot, ami egyszemélyes volt ugyan, de mégis gazdag.

Gyöngyös Fő terén kézműves foglalkozásokat látott (gyöngyfűzés, hímzés, fonás, gyurmázás) tizenéves korában, ami csodálattal töltötte el, de akkor még nem gondolta, hogy ez később visszatér az életébe. Annyira nem, hogy kertészmérnöki szakon végzett, és sok-sok évnek kellett eltelnie ahhoz, amikor a gondolat ébresztgetni kezdte, hogy eljött az ideje az agyagozásnak.

Darida Ágnes neves keramikustól tanulta meg a szakmát, a többféle technikát: a hurka-, a lap-, a maroktechnikát és a korongozást. Valamennyit használja is, de a lap- és a hurkatechnika, ami leginkább kifejezi Odett személyiségét és meghatározza művészetét, amiben megtalálhatóak a gyönyörű kerámia étkészletek, dísz tárgyak, a laptechnikával készülő élő növényi lenyomatok, mint például a filodendron levele, amiből desszerttel kínálhatjuk meg elegánsan a vendégeinket.

Színvilága a kék, a lila és a fekete, amit alapnak és díszítésnek is egyaránt használ, és leginkább kifejezik érzéseit.

Egymásra talált Tatár Odett és a művészet és mindazt a gazdag képzeletbeli világot, amit

kisgyerekként beleálmodott a kavicsba, egy virágba, azt most valóra váltja. Tér, idő korlátait a művészet feloldotta, hogy megmutassa másoknak mindazt, ami eddig rejtve maradt. Tudását nagy lelkesedéssel osztja meg gyerekekkel, mert pontosan érzi, mire van szükségük ahhoz, hogy boldogabbak legyenek, és merjenek nagyot álmodni.

Nem baj, ha nem az álmaik valósulnak meg (orvos, mozgonyvezető, jogász), mert ez azt jelenti, hogy a sorsnak más dolga van velük.

Kiállításai megtekinthetők rangos rendezvényeken, mint a Kutatók éjszakája, Kapcsolódások, Városnap és más eseményeken.

A férje, Tatár Roland, nemcsak sikeres vállalkozó, hanem hétéves korától lelkes focista, az Energia SC edzője. A sportnál maradva, a manapság igen népszerű elektromos rollerekkel pedig hozzájárulnak a város turisztikai attrakciójához.

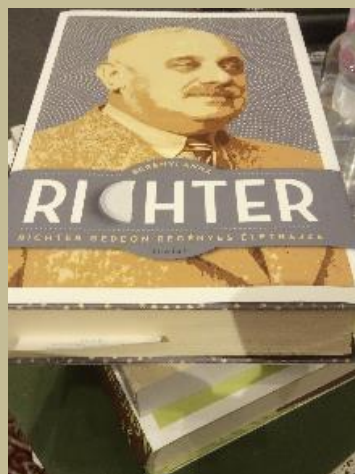

(R.Gabi)

Richter Gedeon regényes életrajza

(Berényi Anna könyvbemutatója a Vachott Sándor Városi Könyvtárban)

Az Országos Könyvtári Napok keretében a Vachott Sándor Városi Könyvtár izgalmas író-olvasó találkozóra hívta az érdeklődőket.

Berényi Anna Richter Gedeonról szóló regényének bemutatóján a közönség beavatást kapott a könyv keletkezésének körülményeibe, abba az aprólékos kutatómunkába, amely nyomán a szerző megírta a hazai gyógyszeripar megteremtőjének regényes életrajzát.

Az est háziasszonya Molnár Katalin, a gyöngyösi Lira könyvesbolt vezetője volt. A beszélgetésből kiderült, a békéscsabai születésű Berényi Anna a közgazdász pályáról váltott írásra.

Nem először került az érdeklődése homlokterébe ismert történelmi, irodalmi személyiség, hiszen 2019-ben jelentette meg Kossuth Zsuzsanna regényes életrajzát, a 2021-ben kiadott Richter-regényt pedig egy év múlva követte a Petőfi Sándorról szóló könyve. Az író hangsúlyozta, mindig a tényirodalom szem előtt tartásával dolgozik, nagy hangsúlyt fektetve a forrásmunkára, amire támaszkodva a szigorúan vett önéletrajz köré regényes cselekményt kanyaríthat.

A Richter-könyv megírásakor sem volt egyszerű feladata, leginkább a gyárban őrzött források és a korabeli sajtóhírek álltak rendelkezésére.

Berényi Anna igyekezett minél közelebb kerülni főhőséhez, így Hevesben is tájékozódott, mint mondta, mindjárt a munka elején az útja Gyöngyösre vezetett. Richter ugyanis Ecséden született, és miután korán árvaságra jutott, Gyöngyösön, az anyai nagyszülőknél nevelkedett, s ugyanitt, a városban lett később patikussegéd.

A regényben így bontakozik ki a tudomány iránt elkötelezett gyógyszerész, a vállalatbirodalmat építő mágus, a szociális érzékenységgel megáldott gyáros, a szerető férj alakja. A cselekményen, a történéseken, Richter Gedeon személyes sorsán keresztül pedig a huszadik század történelme is végigkövethető.

Berényi Anna soron következő munkájáról is beszélt, az 1944-es kiugrási kísérlet történetét írja meg regényes formában, aminek a Horthy-család és az akkori katonai vezetés áll a középpontjában. A megjelenést 2024 októberére, a nyolcvanadik évfordulóra tervezi.

Morvai-Csath Róza

TÖRTÉNELEM

Helytörténeti Műhely

Amint arról már korábban beszámoltunk, a gyöngyösi Vachott Sándor Városi Könyvtárban működik egy kb. 20 tagot számláló **Helytörténeti Műhely**, mely Gyöngyös és környékével foglalkozó helytörténészeket és helytörténeti gyűjtőket fogja egybe. 2021 óta jövünk össze kettő- vagy háromhavonta, az alkalmakon pedig egy-egy tagtársunk vállal előadást, illetve mutatja be faluját, lakóhelyét.

A legutóbbi alkalommal **Dr. Harmat Mária** tagtársunk volt a házigazda, aki **Gyöngyöshalász története** és **Halászi családok** c. könyvéről adott elő. Lelkesedése, dinamizmusa, ahogy munkájáról beszélt egy gazdag életutat feltételez. Ebbe avatja be az olvasót Dr. Harmat Mária, **Életutam** című, alábbi írása.

Büszkeséggel tölti el közösségünket, hogy helytörténeti munkásságáért három tagtársunk is kitüntetésben részesült. **Varga Kamill** OFM ferences szerzetes, **Kovács Sándor** (Hegyiember), akit Rostás Gabi méltat és **Czibolyáné Nagy Anna**, akit Kovács Sándor (Hegyiember) mutat be az olvasóknak.

Dr. Vinkler Bálint
történész

Életutam

Születésem és kisgyermekkorom a múlt század közepére esett. Gyöngyöshalászon születtem és ebben az időben a falu egy átlagos magyar kistelepülés volt. A közelség miatt akkoriban sokan gyalog jártak Gyöngyösre. A vasúti talpfákon fél óra alatt a városba lehetett érni. Mi a vasút mellett laktunk, nagymamám járt ezen az úton nyaranta. Volt egy kiskertünk, tele tulipán virággal, nagymamám ezeket árulta anyák napja előtt. A gyöngyösi piacot nagyon szerette, ismerte a kofákat, és itt vásárolt be. Nekünk innen hozott reggelit. Korán reggel indult a vasúti talpfák vezetett úton, háti szatyorban vitte a virágokat és mikorra mi, gyerekek felébredtünk, már vissza is ért a piacról. Az eladott tulipánokért friss kiflit és felvágottat hozott. Mennyei reggelink volt, sokat emlegettük az öcsémmel.

A falut szinte körbe veszi a Mátra kisebb-nagyobb hegyvonulata. Gyönyörű látvány, s ez az én szobámból is látható, napos időben még a Kékesi kilátó is. A mai házam ott áll, ahol egykor a "nagy ház" állt. Az ősi ház a múlt század húszas éveiben épült az akkori hármastagolással: nagyszoba, konyha, kisháló. Én ebben a házban születtem, és nőttem fel, majd a múlt század hatvanas éveiben lebontottuk és helyére "Kádár kocka" került. A nagyszoba

helye viszont változatlan maradt. Azt mondhatom, hogy abban a szobában élek, ahol születtem.

A gyermekkorom a nagy házhoz kötődik. Öten laktunk itt, közel száz évig. Szüleim, nagymamám, öcsém és én. A nagy ház egy álomvilág volt. Vályogtéglából épült, a szokásos hármastagolással. Nagyszoba, konyha, kisháló volt a lakásrész, ezt egészítette ki a padlásfeljáró és kis kamra. A ház falait szüleim évente meszelték, és a falakat hengerezték is. Gyönyörű színek és minták díszítették a falakat. Az ágyak mellett falvédőt húztak, hogy kíméljék a falat a szennyeződéstől. Mi, gyerekek, esténként elalvás előtt kis lyukakat fúrtunk a falra vagy rajzoltunk a falvédőre.

Elalvás előtt minden este imádkoztunk, és próbáltuk megfejteni a mennyezeti deszkalapok ábráit. Szinte mindegyikről eszünkbe jutott valamilyen kép, ábra, amiről aztán mesét találtunk ki. Szinte minden este így alkottunk egymásnak mesét.

A falon keretezett fényképek is voltak. Szentképek mellett nagyszülők és dédszülők néztek le ránk minden este. Én az anyai nagyapám fényképén aludtam el sokszor.

A nagy konyhája kicsi volt, de minden szükséges tárgy megvolt itt. Fő berendezés a konyhabútor és a sparhelt. A mosdó, szennyes tároló és a szenes tartály már csak kiegészítőként szolgált. Itt tartózkodtunk a legtöbbit. A kisháló a konyhából nyílt, inkább pihenőhely és "kultúrszoba" lett. Itt állt a TV, voltak ágyak és székek ebben a szobában. Az 1960-as években rokonok, szomszédok nálunk néztek TV-t, hiszen ekkor még alig volt a faluban készülék. Nyáron a nyári konyha volt a nappali élet színtere. Konyhaszerű berendezéssel és pihenő ágygal. A portát színezte az apró állatok és a nekik való ólak jelenléte. Külön világot élt a kemence, szinte hetente sült a kenyér és a cipó.

A kiskertben a zöldségek, a fákon a gyümölcsök jelentették az igazi kincset. Szinte ebből élt a család. Ennek a gazdaságnak a fenntartásában nagy szerepet kaptunk nagymamám mellett mi, öcsém és én. Szüleim mindketten dolgoztak, reggel elmentek, és csak délután jöttek haza, fáradtan. Gyakran több műszakot is teljesítettek. Édesapám molnár szakmunkás

volt a Gyöngyösi Gőzmalomban, édesanyám pedig ugyanott szalagmunkát végzett.

Egyszerű emberek voltak, édesapám az iskoláit mindig kitűnően végezte, nagyon csendes és sokat olvasó ember volt. Voltak kedvenc könyvei, azokat többször is elolvasta. Édesanyám kezűgyessége volt számomra lenyűgöző. Fiatalabb korában varrással foglalkozott, gyönyörű babaruhákat varrt, később nekem készítette a legújabb divat szerintit. Sokat fényképezett is, nagyon büszke volt rám. Mindent megvarrt nekem, ami a legjobb és a legújabb volt. A Pajtás fényképezőgéppel sokat meg is örökített.

Az 1960as évek közepén a nagy házát lebontottuk, és ugyanarra a helyre épült a "Kádár kocka" házunk. Kalákában épült, és az öcsémmel sokat dolgoztunk itt is. Nem volt betonkeverő, mi lapáttal forgattuk meg többször is a sóder-cement keveréket. Saroglyán hordtuk be a kiásott gödörbe. Öcsém ekkor 15 éves volt, én 18. Mikorra készen lett a ház, mi "kiröppentünk". A ház szelleme a régi maradt, visszahúzott bennünket, én nyugdíjazásom után végleg visszaköltöztem. Nekem

megmaradt az egykori "nagy házaként", az itt megszerzett és őrzött igazi, erkölcsi elvekkel és értékekkel.

Az iskolában csak jól tanulhattunk. Minden feltételt megkaptunk. Nyugodt családi környezetben nőttünk fel és nagy-nagy szeretetben. Szüleim nagyon szerethették egymást, mi gyermekek soha nem hallottunk veszekedést, nézeteltérést. Bizonyára voltak, de csendben megoldották. Jó példát mutattak, mert sikeresek voltak a munkában, itthon a családban és sok érdekes hobbijuk volt. Nekünk mindent megvettek, amiről azt gondolták, hogy hasznunkra válik és örömünk lesz benne.

Pajtás fényképezőt kaptam, később megtanítottak "látni" is, mit érdemes fényképezni és hogyan. Panni robogót vett édesapám, és engem tanított meg elsőként motorozni. A szüleim mellett az iskola meghatározó szerepet játszott későbbi életemben. Mindent kipróbáltam és tanári biztatással sok sikerben volt részem. Az iskola pedig nagyon szegényes körülmények között működött az én fiatal életemben. A régi iskola épületébe jártam, ahol még olajozott padlón jártunk, a padokon tintatartóban tároltuk a tintát, amit itatós papírral szívattunk fel. Az

osztálytermekben egy forgatható tábla állt, egyik oldalán vonalas, másikon kockás beosztással. Írás órára a vonalas, számtan órára a kockás felületét forgatták az ügyeletes hetesek. Golyós számológépen tanultuk az összeadás-kivonás műveleteit.

A háti táskánk préselt papírból készült, benne kockás és vonalas füzetekkel. Tolltartónk fából volt és ceruza, toll volt az összes felszerelés. Alsó tagozatos koromban szerettem meg a verseket, sokszor versenyen is indultam. Sok első-második helyezést értem el. Könyvjutalmaimat a mai napig kincsként őrzöm. Hetedikes koromban lettem "kis könyvtáros". Ugyanekkor a kézilabda csapat kapusa, a rádiós szakkör tagja. Ez a szakkör életre szóló élményt adott. Egy tranzistoros rádiót kellett összeszerelni adott műszaki rajz alapján. Alkatrészeket kaptunk hozzá. Nekem itthon sikerült összeállítani úgy, hogy közben valóságosan megszólalt. Nagyon büszke voltam magamra, és az iskolában is dicséretet kaptam. Ekkor határoztam el, hogy gépészmérnök leszek. Hasonló érdeklődésű fiutársakkal szerelgettünk különböző készülékeket. Később kis könyvtárosnak jelöltek az iskolában, nagyon sokat olvastam. A középiskolában a könyvtáros feladatot vállaltam el, így érdeklődésem ebbe az irányba fordult. Sokat olvastam, verseket szavaltam, és érettségi idejére kialakult a könyvtárhoz való kötődésem. Erre a szakra jelentkeztem. A Debreceni Tanítóképzőben végeztem, és könyvtárosként helyezkedtem el. Balassagyarmaton, majd Salgótarjánban dolgoztam módszertanosként.

Nagyon szerettem Nógrád megyét a táj lenyűgöző szépsége miatt, és a szakmai kihívások miatt is sok sikerben volt részem. Közben beiratkoztam az ELTE könyvtár szakára. A diploma megszerzése után hozzáfogtam a doktori dolgozatom megírásához. A doktori iskolában 1977-ben megszereztem a diplomát. Még ebben az évben a Jászberényi Tanítóképző Főiskolán meghirdettek egy főiskolai adjunktusi állást. Megpályáztam és elnyertem. Életem nagy álma megvalósult. A könyvtárosság minden mozzanatát,

melyet én egész életemben gyakoroltam, és amelyről szinte mindent elolvastam, azt most hivatásszerűen művelhetem. Hatalmas ajándék volt nekem, nagyon boldog voltam, hogy főiskolai tanár lehettem. Közben mindig szerettem az embereket is, akármilyenek voltak. A pszichológia is mindig kedvenc tantárgyam volt. Bármerre mentem engem is mindig elfogadtak, szerettek is. Minden feltétel adott volt, hogy jó tanár lehessenek. Közben kitüntetések sorát kaptam, de

a legtöbb a kollégák és a hallgatók

szeretete volt. Az 1980-as évek közepén egy képzési kísérlet vezetője lettem a főiskola akkori vezetőjével együtt.

Dr. Fábán Zoltán vezetésével egy tanító-könyvtár szakos kísérletet terveztünk a képzési idő 4 évre való emelésével. A kísérlet eredményes lett, a szakon végzetek tanítói oklevelük mellett kaptak főiskolai szintű könyvtárosi oklevelet is.

Közben a főiskolán tanszékvezető lettem, és szerveztem a szak minél eredményesebb megvalósítását. Családi életem is kiteljesedett, Zsolt fiam is egyre inkább kötődött a könyvekhez, a könyvtárhoz. Gyermekként sokat és szívesen olvasott, szeretett a könyvtárban lenni. Érettségi után a főiskolára jelentkezett a könyvtáros szakra.

Szinte főiskolásként tanársegédem lett. A diploma megszerzése után sikeres könyvtáros és két kislány édesapja. Nagyon büszke vagyok rá, kiteljesítette életem nagy álmát.

Munkásságom során szinte egy kisvárosnyi tanítványom volt. A nappali tagozat mellett levelező tagozaton is indult szinte minden évben a könyvtáros képzés. A már könyvtárban dolgozó kollégák munkájuk mellett hétvégeken ültek be a főiskola előadói termeibe, hogy diplomát szerezhessenek. Különös varázsa volt a gyöngyösi Vachott Sándor Városi Könyvtárban dolgozó kollégákkal való együttműködésünknek. Szinte minden alkalommal bizonyítottak felkészültségéből, tudásból, tudásvágyból. Mindegyikük kitűnő szakdolgozatot írt, és külön pályamunkákkal bizonyították elméleti és gyakorlati felkészültségüket: *Farkas István, Jakus Sándorné, Csordás Lászlóné, Kiss Gertrud, Tóthné Fehér Éva, Begovné Kasza Ágnes, aki gyermekkönyvtári tanfolyamon végzett tanítványomként, de a fiatalabb generációt is tanítottam, mint Jakab Zsolt, Szalai Nikolett, Bakó Elvira, Szurdok Krisztina.*

A főiskolai képzés szinte minden szakon válságba került 2000 év elejére. Lecsökkent a jelentkezők száma, a könyvtáros képzésben pedig csak levelező tagozaton indultak csoportok. A kis létszámú csoportokat más főiskolára szerették volna átirányítani a képzésért felelős főiskolák. Jászberényben főleg a környékbeli településekről jelentkeztek hallgatók, akik számára a távoli iskola megkérdőjelezte a jelentkezésüket. Erre az időre én is nyugdíjas lettem. Átéltam a hallgatók helyzetét, és én nagyon szerettem tanítani, ezért úgy döntöttem, hogy maradok addig, amíg a hallgatók megfelelő létszámban jelentkeznek, és indulhat a képzés. Közel 10 évig voltam "önkéntes" oktató, ami azt jelentette, hogy minden díjazás nélkül tanítottam. Az utolsó csoportnak is szakmai vezetője voltam, ők 2017-ben végeztek. Ennek a kis közösségnek hatalmas összetartó erejét láttam meg. Tudták, hogy senki sem halaszthat, nem bukhat meg, mert nincs tovább út. Nem volt "lemorzsolódás", átjelentkezés, mindenki maradt és "megfeszült". Minden órának különös hangulata és varázsa volt. Én is különlegesnek éltem meg, mert ők voltak nekem az "utolsó csoport". Nekem a hivatásomtól való búcsút jelentette, az utolsó lehetőséget, hogy "mindent átadjak." Maximálisan. Ez volt a "hattyúdalom". A csoportban volt egy hasonló teljesítményt mutató hallgató, aki minden pályázatot, TDK versenyt megnyert: Hábenciusné Balla Andrea. Ehhez az ünnepi hangulathoz gyűjtött anyagot és megírta az élettörténetemet. Köszönet neki ezért. A könyvet még abban az évben saját kiadásomként kiadtam. /**Hábenciusné Balla Andrea: Könyvtártól a katedráig. Dr.Harmat Mária életútja.** Gyöngyöshalász, 2021. 68 p./

Fontosnak tartom még személyiségem, életem alakulásában a sport szerepét megemlíteni. Gyermekként a labdajátékot, a téli sportokat - síelés, korcsolya - szerettem. Általános iskolásként a falu kézilabdacsapatának voltam a kapusa. Nagy élményt jelentett egy országos versenyen a Népstadionban való mérkőzés, melynek szintén a kapusa voltam. Később főiskolai tanárként az iskola hokicsapatának lettem a kapusa. Síeltem, asztaliteniszt játszottam és többször versenyszerűen. A sport keménységre, fegyelemre tanított és a küzdelemre. Lelki konfliktusok megoldásakor ebből merítettem erőt.

Boldog nagymamaként könyveket írok. Elsősorban Gyöngyöshalász történetének fellelhető dokumentumaira alapozva próbálom megírni a falu történetét. A közelmúlt eseményeit pedig az itt lakó idős személyek emlékeinek és fényképeinek összegyűjtésével próbálom meg dokumentálni. Feldolgozom a szüleim és a saját emlékeim szerinti élményeket, adatokat, képeket. A Pajtás fényképezőgéppel nagyon sok képet készítettem, melyek ma már történelmi értékek. Az adatgyűjtésben a falu idősebb lakói sokat segítenek.

Sajátos gyűjtéseink vannak, sajátos forrásokkal. A temető fejfáitól egészen a régi kazettás magnóig minden forrásként használható.

A halászi családok I-II. kötetekben leírtam a falu lakóit utca és házszám szerint. Hatvan évvel ezelőtti adatokat gyűjtöttünk össze a falu legidősebb lakóival. Több mint száz család fényképeit őrzik a könyveim kötetei. Nagyon sok külföldön élő családtag köszönetét és üdvözlését fogadom, akik különösen örülnek a 2017-ben megjelent **Gyöngyöshalász története, A halászi családok** c. könyveim megjelenésének. Közben tanulmányokat írtam az iskola- és sporttörténeti kötetekhez. Az idő teltével ezek a képek és ezek az információk egyre értékesebbek lesznek. Én hiszek ebben, de örömmel tölt el, hogy más is így gondolja, ha 2019-ben megkaptam a **Gyöngyöshalász díszpolgára** címet, ami a folytatásra ösztönöz.

(Fotók: Huszár Zoltán)

Dr. Harmat Mária

Kitüntetések

Mára a gyöngyösi közélet egyik meghatározó alakja lett Varga Kamill ferences testvér, akivel nemcsak a Gyöngyös - Alsóvárosi Ferences Plébánián, de a helyi sajtóban és a Gyöngyösi TV-ben is egyre gyakrabban találkozhatunk. Kamill testvérről azt kell tudni, hogy nagyon szereti a gyerekeket. Sok minden egyéb mellett Petőfi Sándorral is foglalkozik: **Találkozásom Petőfivel** címmel emlékezetes előadást tartott középiskolásoknak a Vachott Sándor Városi Könyvtárban. Egyébként, megragadó előadasmódjával és citerajátékával – mert bizony citerázni is remekül tud –

felejtethetetlené tesz bármilyen rendezvényt a résztvevők számára. Kezdetől fogva oszlopos tagja a működő **Helytörténeti Műhelynek**, ahol elsősorban Páter Kiss Szaléz szakértőjeként tartjuk számon. Páter Kiss Szaléz életéről és mártírháláláról összegyűjtött anyagát a plébánia honlapján is közzétette. Legutóbb a 2024. évi Gyöngyösi Kalendárium hasábjain közölte a gyöngyösi **Szent Rókus kápolna történetét**.

Kamill testvérnek nem Gyöngyös a fő kutatási területe. A jázsági Hajtapusztza szülöttjeként társszerzőként egy önálló monográfiában jelentette meg a település és a pusztta történetét (Fr. Varga Kamill OFM – Varga Zsolt: Jászberény-Hajtapusztza. Jászberény, 2021.), valamint felkutatta a Hajtapusztáról elszármazott néptanító Muharay Elemér életművét is.

Szülőföldje, a Jászság mindig is közel állt a szívéhez, rendszeresen küldött írásokat a **REDEMPTIO** című jázsági honismereti lapba. A folyóirat 2023. szeptember 7-én ünnepelte fennállásának 30. évfordulóját, melynek alkalmából Kamill testvért oklevélben köszöntötték. Mintegy 12 magas színvonalú történeti cikk megírása fűződik a nevéhez. Kamill testvér az élethossziglan tartó tanulás elvét magáévá téve az elmúlt évben a Faludi Ferenc Akadémia újságíró képzésén is részt vett. Jelentkezett az Anyanyelvápolók Szövetségének **Az én Petőfim** pályázatára, pályamunkáját pedig ezüst fokozattal díjazták.

Csodáljuk Kamill testvér szorgalmát és szerepvállalását. Kitüntetéseit bemutatva ezúton szeretnénk neki mi is gratulálni elért eredményeihez, és kifejezni hálánkat a gyöngyösi helytörténetírás terén tett eddigi erőfeszítéseit is.

Dr. Vinkler Bálint
történész

Emlék és Alkotóház

Kovács Sándor időutazásra invitálja az olvasót, amikor bemutatja több évtized gyűjtését, felújítását, kutatómunkáját. (A Galyai Fórum V. évfolyam 17. számában olvashatnak bővebben erről).

A kőrengeteg, a páratlan földrajzi fekvés, a természet valós közelsége, harmóniája bizony megéri a látogatót.

A palócos, mives kapun túljutva a fehérre meszelt parasztház fogad, amely a helyi, falusi építészetet tükrözi. A kert és a ház varázslatos hangulata magával ragadja a látogatót, mintha egy régi film szereplői lennének, belesimulva a korba.

Idézünk a cikkből: amikor a saját hagyományörzésünkre gondolok, lassan az is a történelembe vész, hiszen több mint harminc év felújító, megőrző, értékmegetartó tevékenységét öleli fel. Megőrizni! Csak a legszükségesebbet változtatni és élhetővé tenni! – gondoltam az elején, és ennek szellemében jártam el a felújítások során. Kezdetben a szükségszerűség volt az, amely a hagyományörzés felé terelt: a házfelújítás során a tapasztástól a famunkákig sok mindent meg kellett tanulni, ami teljesen új volt a városról ideszakadt embernek. Szerettem volna lehetőleg mindent saját kezűleg elvégezni, így hát tanultam az idős szomszédasszonytól, a kovácsmestertől, az ácsától, a helyiektől.

Néhány fotóval megidézzük a régmúlt hangulatát.

A Teremtés egy darabkája az **Emlék és Alkotóház**, melyet belépő díj nélkül bocsájtanak a közönség rendelkezésére, igényes tárlatvezetéssel, szeretettel, szívéllyességgel, ami mögött sok-sok munka van, de aki a közösségért munkálkodik, az ezt soha nem mérlegeli, mert szívből teszi.

Az évek során baráti és civil társaságok, családok, művészek találkozóhelye lett

a gyöngyössolymosi Emlék és Alkotóház, iskolai csoportok látogatják, akik ismerkednek a múlttal, az idősebbek pedig visszaemlékeznek.

A Falunapon méltán kapta meg Kovács Sándor (Hegyiember) a rangos elismerést a közösség érdekében kifejtett kimagasló munkájáért, a

Gyöngyössolymos Községért Érdemérmet.

Párjával, Katikával együtt gondozzák az emlékeket, és nyújtanak maradandó élményt kedves személyiségükkel.

A Falunap programjaiból nagyon illenek ide a **Népi játéktár** által bemutatott játékok, melyek dédnagyszüleink korát idézték meg a fakörhintával, a házi szőttesekkel kibélelt fonott kosarakkal, melyben a gyerekek ültek. A „csiga futam” a gyerekek kézügyességét fejleszti, a Jenga is egy fából készült népies jellegű játék.

Rostás Gabi

Czibolyáné Nagy Anna

Hitvallása: *mindenkinek kellene, hogy legyen valami, amit önzetlenül tesz, pusztán azért, hogy a másoknak szerzett örömmel magát boldogítsa.*

Nekem ez megadatot a **HORTH Anno** oldal létrehozásával és gondozásával.

Hort Nagyközségi Önkormányzata a „településtörténet kutatásért és települési emlékezet megőrzéséért” oklevéllel ismeri el Czibolyáné Nagy Anna tevékenységét.

Hort falu szülöttje.
Tanulmányait
Hatvanban, majd

Budapesten folytatta. Közel négy évtizedig középiskolás diákoknak tanította a kereskedelem-marketing tudományát Gyöngyösön, melyet második otthonaként szeretett.

Közel 10 éve létrehozta a HORTH Anno oldalt, ahol azokat az értékeket közvetíti, menekíti át, amelyeket az őseink hagytak ránk. A Hortra kitelepített Esterházy család Horthoz kapcsolódó emlékeinek összegyűjtésével segítséget nyújtott a 2019-ben Forgács József által készített dokumentumfilm létrejöttéhez.

Közeli kapcsolatot ápol a falu régi, nagynevű tanítóinak családjával, akik értékes információkat, dokumentumokat biztosítottak a HORTH Anno számára.

A Helytörténi Műhely tagjaként kitüntetésével emeli ennek a kis közösségnek a minőségét.

Kovács Sándor (Hegyiember)

A Kárpátok Őre

A **Kárpátok Őre** védelmi rendszert Árpád fejedelem alakította ki a honfoglalás idején. A Kárpátok hágóit, szorosait zárta le a kelet felől fenyegető külső támadások ellen. Amíg a magyar királyság fenntartotta ezt a védelmi rendszert, nem is érte kelet felől támadás az országot. Az Árpád vonalat még későbbi fejedelmek fenntartották, de Szt. István, bekerülve a nyugati rendszerbe, felszámolta azt, sebezhetővé téve az országot. Az első nagy támadás a tatárjárás volt végtelen pusztításával.

Az I. világháború kitörése után sokan érezték, hogy nagy szükség lenne a magyarság összefogására és egy biztos védelmi rendszerre, mint a honfoglalás idején volt. Ezt felismerve, Szeszák Ferenc szobrász 1916-ban elkészítette a **Kárpátok Őre** emlékművet, melyet Kolozsvár főterén állítottak fel, de a bevonuló román csapatok felgyújtották,

tönkretették.

Az azóta eltelt idő is igazolta Szeszák Ferenc ma is aktuális üzenetét. Tőkés László ötlete volt, hogy vissza kell hozni, ismertté kell tenni a kulturális értékeket a nemzeti érzületet.

Kocsis László, autó-villamosmérnök szervezésével és finanszírozásával elkészült az emlékmű, amit gondos kutatómunka előzött meg. Találtak olyan székely fafaragót, aki még látta az emlékművet, ami sokat segített a minél pontosabb kivitelezésben, de egy Kolozsvár környéki Néprajzi múzeumban megtalálták Szeszák Ferenc kéziratait, vázlatait, valamint korabeli képeslapok alapján sikerült elkészíteni Szeszák Ferenc eredeti művének hű másolatát.

A helyszín kiválasztásában szempont volt, hogy olyan helyen állítsák fel, ahol az önkormányzat gondját viseli, magáénak érzi szellemiségét, így került Szilvásváradra, a Szalajka-völgybe, az akkori polgármester – Egri Zoltán – támogatásával.

Az emlékművet 2002. november 17-én avatták fel, erre az alkalomra írta a **Kormorán** együttes a **Kárpátok Őre** című dalát. A szobor, mely egy katona alakot ábrázol és egyetlen tölgyfa rönkből van kifaragva, Horváth Béres János alkotása.

Azóta is minden évben ünnepséget tartanak az emlékműnél neves előadókkal, hogy amit megőrzött ezer évig az emlékezet, az ne merüljön feledésbe.

A Vitézi Rendet Vitéz Illés Ilona és családja képviselte elegáns vitézi öltözetben. Azt is elmesélte, hogy jó módú családját kitelepítették a Felvidékről a magyarországi Szentdomonkosra, ahol ma is él. A Vitézi Rendnek szigorú hagyományai vannak. Például a férje neve csak az ő neve után szerepelhet: Vitéz Illés Ilona Kovács Andrásné. A 18. életévét betöltött családtagok természetes módon a Vitézi Rend tagjai, melyet Horthy Miklós alapított 1920-ban.

Kocsis László mérnökembertől szakmailag távol áll ez a kezdeményezés, de elmondta lapunknak, hogy sok programot szerveztek az egyetemen bölcsészhallgatókkal, hogy legyen átjárás a humán műveltség és a műszaki ismeretek között. Nagyszerű tanárát idézte beszélgetésünk végén: *először embernek kell tudni lenni*. Az emberi képesség legmagasabb szintje, amikor valaki tud verset írni, szobrot faragni, festeni, zenélni – akkor tud igazán művelt ember lenni. Kocsis László önzetlen fáradozása a közösség, magyarságunk érdekében tiszteletre méltó, ami nemcsak a hosszú és nagyon alapos feltáró munkából állt, hanem anyagi támogatásával valósult meg a nagyon szép katona szobor, és az ünnepségre minden évben eljönnek a határon túlról is a delegációk, hogy főhajtással, koszorúval életben/emlékezetben tartsák Árpád fejedelemnek a haza védelmében kiépített vonalát.

(A szobor méretei: 2,65 méter magas, átmérője 1,10 méter. A szobrot befoglaló székely kaput mintázó védőtartót a Kisalföldi Erdőgazdaság gyártotta). **(R .Gabi)**

Rendhagyó történelemóra

Hanák Kolos halálának 100. évfordulóján Báryné Dr. Gál Edit, a Mátra Múzeum igazgatója tartott *rendhagyó történelemórát* a mátrai turizmus megteremtőjének abasári kötődéseiről, nemes intézkedéseiről, amit a faluért tett. Az előadáson iskolások, helyi lakosok is részt vettek, hogy ne menjen feledésbe Hanák Kolos neve és tettei, aki 1851. augusztus 23-án született Szurdokpüspökiben. Egerben érettségizett, majd az itteni jogakadémián tanult, ahol 1874-ben sikeres közügyvédi, majd váltóügyvédi vizsgát tett.

1875. október 15 -én Budapesten feleségül vette Luczenbacher Mária Irmát. Házasságukból négy gyermek született: 1876-ban Olga – őt még Szurdokpüspökiben anyakönyvezték -, 1879-ben Júlia, 1883-ban Matild és 1897-ben pedig Iván.

1872-től - 21 éves korától - volt gyöngyösi lakos.

(Hanák - ház Abasár)

(Hintón a szőlőbe)

(A pincénél)

(A falu első autója)

1883-'88. között Gyöngyösön és környékén a régi szőlőket kipusztította a filoxéra. Gyöngyös mellett a filoxéra Abasáron pusztított a legjobban.

1880 és 1903 között fölvásárolta a környék földjeit. Abasári birtokát a XX. század első évtizedében mintagazdasággá fejlesztette, megtanulta a szőlészet-borászat minden fortélyát. Borpincészete messze földön híres volt. Borait Czibikei néven hozta. forgalomba.

Abasári birtoka 1914-ben 1103 hold volt. Ez kis részben kiterjedt Visonta, Markaz, Domoszló határára is.

Sok kipusztult szőlőföldet vásárolt teljes áron. Itt lett földbirtokos, elkezdte birtokán a szőlő újratelepítését. Gondolt a falu parasztagzáira is. Teljes napszámot fizetett minden abasári férfinak arra az időre, míg megtanulta az új szőlőajtást. Így juttatta munkához őket.

Díszpolgári oklevél

„...Hanák Kolos cúria bírónak és törvényes utódainak, nyugdíjaztatása alkalmából, a bírói pályán szerzett érdemei elismeréséül, régi magyar nemességüknek kegyelemből való megerősítése mellett, az „Abasári” előnevet adományozom. (1911. febr. 14.)

A falu - nem feledve Hanák Kolos érdemeit - parkot nevezett el róla.

R.G.

Megvilágosodott szkíta társadalmak

Hérodotosz írja a szkíták egy különleges szentéletű népéről az argippaeanokról.

„ Az argippaeanok magas hegyek lábánál élnek. A férfiak és nők egyaránt kopaszok, lapos orruak és hosszú állúak. Saját nyelvükön beszélnek.

Úgy öltözködnek, mint a szkíták. Egy bizonyos fa gyümölcsének a sűrű, fekete levét isszák, olykor tejjel keverve. A gyümölcs préselésénél maradt sűrűjéből lepényt készítenek, melyet hús helyett használnak, mert hazájukban kevés juhot tartanak. Fa alatt laknak, melyet télire vastag fehér nemezzel borítanak körül, ám nyáron ezt a nemez borítást leszedik (az indián wigwam párhuzama, a jurta egyszerűbb alakja, mely használatát a szkítáknál, hunoknál, mongoloknál és a szibériai népeknél is ismerjük – a ford. jegyzete).

Senki sem bántja ezt a népet, mert szentnek tartják őket. Semmilyen fegyverük sincs.

Ha szomszédjaik összevesznek, ők megoldják a viszályt, és ha valaki hozzájuk menekül, menedéket élvez minden bántalomtól.

A kopasz emberek azt mondják, a szomszédos sziklás hegyekben élőknek olyan a lábuk, mint a kecskéé (a kecske jó hegymászó), a hegyen túl pedig olyan népek laknak, akik az év felét alvással töltik (ez utalás lehet olyan népekre, mint a Ladakban és Zanszkárban élők, akik a rendkívül hideg, hosszú telet ma is földalatti pincékben, vermekben töltik – a ford. jegyzete).

A kopasz emberektől keletre az Isszedoniánok (wu-szunok) laknak, míg az északi területek ismeretlenek előttünk”.

Sokan az argippaeanokat a Volgánál élő kalmükök őseinek tartják, *Byung-mo Kim, koreai történész viszont ezt írja róluk:

„ A kopasz argippaeanok a mai Pazyrikban éltek, az Altáj hegység magasföldjein. A

(Szibériai wigwam)

Pazyrikban feltárt későbbi szkíta kultúra utolsó leletei az i.e. III. századból valók. Ebben az időben a buddhizmus terjedt világszerte. Ezért jutottam a feltevésre, hogy az argippaeanok buddhista szerzetesek és szerzetesnők lehettek. Lehetséges, hogy a szkíták elvitték a hírt az Altáj régióból a pusztá nomádjaihoz, akik közvetítésével aztán eljutott a fekete tengerhez, ahol Hérodotosz élt”.

Hérodotosz e fontos feljegyzése egy megvilágosult, szent, békés, erőszakmentes társadalomban élő szkíta népről tudósít bennünket. Leírása alátámasztja a buddhista és a bön hagyományokban őrzött közép-illetve belső-ázsiai megvilágosult birodalmak – Olmo Lungring, Sambala, Orgyen- egykori valóságos létezését. E birodalmakról azt tartják, hogy az egész népük elérte a megvilágosodást.

*Byung-mo Kím, Chairman Korea Institute of Heritage.

TERMÉSZET

Az Országos Erdészeti Egyesület Szeniorok és Tiszteletbeli Tagok Tanácsának látogatása a Mátrában

Az Országos Erdészeti Egyesület Szeniorok és Tiszteletbeli Tagok Tanácsa (OEE SZTTT) olyan nyugdíjas erdészek csoportja, akik 50-70 év szolgálatot tudhatnak a hátuk mögött. A tagok tapasztalt, esetenként hajdani magas beosztású erdészek, akik még ma is aktívan vesznek részt a szakma közéletében. Az elmúlt év végével leköszönt elnökük Schmotzer András (balra) – aki nyugdíjazásáig az EGERERDŐ Zrt. vezérigazgatója volt – szervezett látogatást a Mátrába. Ebben nagy segítségére volt a mátrafüredi illetőségű Szuromi László tagtársunk. A látogatás egyik célja az OEE 2003. évi vándorgyűlésére való megemlékezés volt, ennek a helyszíneit kerestük fel a tiszteletadás és megemlékezés jegyében. Itt kell megemlíteni, hogy 2024-ben ismét a Mátrában és a Bükkben találkoznak az ország erdészei, mivel az EGERERDŐ Zrt. lesz a házigazdája a soros vándorgyűlésnek.

Szeptember 27-én a gyöngyösi MÁV állomáson gyülekezett a csapat. Az EGERERDŐ munkatársai vártak ránk. Az első pillanattól kezdve érezni lehetett a különleges tiszteletet és gondoskodást, amit az éltes, hajdanán harcos és aktív kollégák nagy hálával nyugtáztak.

A viszontlátás örömeinek percei után gépkocsira szálltunk. Első utunk a Galyatető alatti Rudolftanyára vezetett. Házigazdánk a Parádfürdői Erdészet volt, Somay Gergely erdészetvezető és munkatársainak köszönhetően. Az EGERERDŐ Zrt. vezérigazgatójának, Dobre-Kecsmár Csaba vezérigazgató úrnak a köszöntőjét követően előadásokat hallhattunk a 2003. évi erdészeti vándorgyűlésről. Schmotzer András tagtársunk és Dudás Béla a Mátrafüredi Erdészet vezetője számolt be a hajdani eseményekről. Az ismertetőket és filmvetítést követő ebéd után anekdoták, régi emlékek repkedtek a levegőben, ebben a témában a szeniorok általában igen aktívak. A hosszú és izgalmas szakmai múltról van mit beszélni.

A nap második programja Kékestető meglátogatása volt. Szó volt a kékesi szanatórium történetéről, a hajdani vándorgyűlés szakmai programjáról, a Csonka-villáról. Ott tartózkodásunk során egyértelmű vélemény alakult ki arról, hogy az ORSZÁG TETEJE többet érdemelne.

A műanyag kínai játékarussal ékesített balkáni állapotok nem méltóak egy ilyen jeles helyszínhez. Miközben a résztvevők megkoszorúzták az Eucharisztikus Kongresszus emlékére állított keresztet, Kelemen Károly erdész kolléga tárogatójának hangja töltötte be a teret. Buszozás, majd vacsora Gyöngyössolymoson borkóstolóval egybekötve. A Lovász pincészetet létrehozó bányamérnök kollégák ízelítőt adtak a Dél-Mátra zamatos boraiból. Kóstoló, némi harapnivaló, majd séta a vasúthoz. Sötét este érkezünk meg vonattal szálláshelyünkre, a Szalajka-házhoz. A helyszínt, gondolom, nem kell bemutatni, csöndes zug a Mátra szívében. A jó ellátást Simon Péter erdész kolléga biztosította Reményfy Rita mátrafüredi kollégánkkal együtt, aki nagy szeretettel gondoskodott rólunk.

A második nap kiállítások látogatásával kezdődött. Miután beutaztunk Gyöngyösre, a Főtéren kötöttünk ki. A Mátra Honvéd Kaszinó gyönyörű (sajnos eléggé lerobbant) szecessziós épületében találkoztunk Jakkel Mihály kollégánkkal, aki jelenleg az ország legidősebb fafaragó művésze. Elbeszélése alapján hosszú és változatos életútról kaptunk képet, talán ennek és aktivitásának köszönhető, hogy a hímezés művészetében jeleskedő feleségével együtt jó erőnek örvendenek a '90-es életévükön túl. Akit érdekel, az interneten bőven találni életútjáról cikkeket és képeket. Fafaragványai elsősorban erdészeti és vadászati témájúak, de látható volt néhány korai festménye is.

Ismét buszra szállva Gyöngyösoroszi-Károlytáró felé indult a csapat. Károlytáró és vidékén már az 1700-as évek óta színesfém bányászat folyt, főleg a puha fémek telérei rejtőznek a föld alatt.

Dudás Béla erdészvezető kollégánk érdekes előadást tartott magáról a bányászatról és a most folyó rekultivációs munkákról. Elmondta, hogy igen kiterjedt járatrendszer van a lábunk alatt. Azért, hogy a bányából kifolyó és nehézfémekkel szennyezett víz ne terhelje a környezetet, a munka arra irányul, hogy a víz kifolyását tömedékeléssel akadályozzák meg. Ehhez erőművi pernyét alkalmaznak. Nagy munka, sok pénz, de a környezet védelme mindennél fontosabb. A táró közelében található az ország legnagyobb ásványgyűjteménye. A hajdani akkumulátorbontó épületében (lakossági tiltakozásra szüntették meg a szennyező tevékenységet) van az **Ásványok Háza**. Ez egy egyedülálló magángyűjtemény, csaknem 4000 ásványt szemlélhet meg a látogató.

A 600 négyzetméteren elhelyezkedő állandó kiállítás mellett interaktív játékokkal, tematikus kiállításokkal több, mint 750 darabos mátrai gyűjteménnyel, a gyöngyösoroszi ércbányából származó kincsekkel, illetve bányászati és geológiai emlékekkel várják a látogatókat. A hatalmas termet betölti a sok, nemegyszer igen nagyméretű ásványok csillogása. Aki kutató munkát szeretne végezni vagy több információra kíváncsi, az ásványtár alkalmazottai szívesen állnak rendelkezésére. A látvány röviden szólva lenyűgöző.

Az ásványok csillogásától káprázó szemmel ismét buszra szálltunk, hogy elutazzunk Mátrafüredre, az **Északi Agrárképzési Centrum Mátra Erdészeti Technikum Szakképző Iskola és Kollégium**-ba.

Az iskola igazgatója, Karnis Pálné nagy szeretettel fogadott minket. Az első program pont az EGERERDŐ Zrt. által szervezett **Erdészeti Nyílt Nap** állomáshelyeinek megtekintése volt. Minden év szeptemberének utolsó csütörtökén tartják a szakiskola kertjében ezt az igen vonzó és értékes rendezvényt. Vezetőnk - Vigh Ilona az EGERERDŐ Zrt közönségkapcsolatokért felelős munkatársa - elmondta, hogy a főleg kisiskolás látogatók a különféle tematikus állomáshelyeken ismerkedhetnek meg az erdő élővilágával, az erdei munkával, sőt, még az erdőtüzek megelőzésének témájával is. Az iskola kertjében nagyon sok gyerek nyüzsgött lelkes tanítónénik vezetésével, ahol erdész kollégák mutatták be a látnivalókat. Igazgató asszony ezután ismertetőt tartott az iskoláról, diákjairól és tanáiról. Ami megragadta a figyelmet az a nevelés mikéntje. Fő szempont, hogy a gyerek jól érezze magát. Életük legkritikusabb, kamaszkori szakaszát élik meg itt.

A diákok tisztességesek, szorgalmasak és az iskola célja az, hogy tanulmányi idejük alatt magukba szívják az erdész szakma mikéntjét. A különféle tanulmányi versenyeken jól szerepelnek, és az iskola előkelő helyet tölt be a hasonló intézmények rangsorában. Jó volt találkozni az erőteljes, segítőkész és barátságos fiatalokkal.

Elérkezett a harmadik és egyben az utolsó nap. Az utazás kapta a főszerepet. A Mátravasút felújított pályáján frissen renovált szerelvényen bezakatoltunk Gyöngyösre. A végső cél a hatvani Grassalkovich kastélyban lévő vadászati kiállítás megtekintése volt.

Ezzel véget is ért a seniorok igen jól sikerült mátrai programja, köszönet az EGERERDŐ Zrt. és a Mátrafüredi Szakiskola támogatásának. Külön köszönet Schmotzer Andrásnak és Szuromi Lászlónak a szervezésért, Reményfy Rita kolléganőnknek és Simon Péter kollégánknak a szíves ellátásért.

Lejegyezte: **Gerely Ferenc**
erdőmérnök, az OEE SZTTT tagja

A környezeti nevelés utóélete

Az erdei iskolák, vándortáborok, az erdészeti nyílt napok mindig nagy érdeklődést váltanak ki és rendkívül sikeresek, mert a természet nyelvén szólítják meg az igen fogékony óvodás és iskolás közönséget. Olyan közelségbe hozzák az erdőt és annak élővilágát, ami tapintható, megfogható, ezzel személyes élménnyé válik mindaz, amit a természetben látnak/hallanak.

Az **Erdészeti Nyílt Napon** az erdészetek gyakorlati bemutatót tartanak az erdőhasználat folyamatairól, a fafeldolgozásról, az erdőben való viselkedésről, az erdő termékeiről. A gyerekek könnyen megértik, mert nincsenek előítéleteik, természetes számukra, hogy az erdő folyamatosan megújul, a kivágott fák helyén hogyan lesz a magból új erdő és mennyire nélkülözhetetlen a mindennapjaikból a fából készült termékek sokasága, kezdve a bútortól a ceruzáig, a tüzelőanyagig.

Hadobás Andrea Markazról érkezett 40 fős óvodás csoporttal. Kérdésünkre elmondta, hogy az itt látottakkal/tapasztaltakkal 2-3 hétig foglalkoznak még, beépítik szinte minden területbe: mese, vers, iskolásoknál földrajz, óvodásoknál a *külső világ tevékeny megismerése* foglalkozásokba.

Dobre Attiláné (jobbra) Gyöngyöstarjából látogatott Mátrafüredre csoportjával. Nagyon gyakorlatiasnak tartotta a kiállításokat, úgymond „fogyaszthatónak” gyerekek számára, akiken keresztül a szülőkhöz is eljutnak az ismeretek.

Az erdőről, állatokról tanulnak az óvodában, és az itt látottakat be tudják illeszteni a foglalkozásokba. A gyerekeknek az erdőben való viselkedés szabályairól tartott előadás tetszett a legjobban.

A Parádafürdői Erdészet a fahasználat – fakitermelés, választékolás, osztályozás, értékesítés - folyamataival ismertette meg a gyerekeket, amit mindig nagyon élveznek.

Pásztórról az egész alsó tagozat jön minden évben, és több mint 300-an regisztráltak az eseményre. Technika és környezetismeret órán tovább foglalkoznak a megszerzett ismeretekkel, sőt, a napközis foglalkozásokba is beépítik.

Ebben az évben a szomszédos Szlovákiából is meghívtak partner céget (POTANA). Kovács Gábor körül tolongtak a kis vendégek, hiszen volt pecsétkészítés, rajz, festés, puzzle játék - alkothattak kedvükre.

Hasznosról Holtner Gwendolin óvónő 6. alkalommal hozta el óvodásait. Olyan többretű információkhoz jutnak, amire óvodán belül nincs lehetőség. Megnézhetik a munkagépeket munka közben, megérinthetik az állatokat, állat nyomokat ismerhetnek meg, megkóstolhatják az erdő ízeit, csodálhatják az erdei művészetek alkotásait, festményeket, ékszereket, dísz tárgyakat.

Az erdő termékeit – kóstolóval - minden évben az Egri Erdészet mutatja be. Ezek az ízek örökre megmaradnak. Megismerkedhettek még a gyerekek az erdő életével a magtól

egészen az erdőig.

Egyszerre, egy időben, egy helyszínen teljes rálátást kapnak a gyerekek az erdő életéről, lakóiról, rovarokról, a vadgazdálkodásról, a kisvonatról, az erdőben folyó gazdasági tevékenységről, nyomon követhetik a fa útját/életét a magtól az otthonukban lévő parkettáig, bútorokig, ami ad egy olyan tudást, hogy „otthon” érzik magukat az erdőben, mert már vannak pontos fogalmaik

arról, mit jelent az erdő azon túl, hogy fák vannak benne.

Az első osztályos Sára ezt nyilatkozta a Galyai Fórumnak: „megismertem a fák jellemzőit”.

Egész napos élmény egy fenséges környezetben, a Mátra Szakképző Iskola parkjában. A környezet, a látnivaló, az élmény akár kedvcsináló is lehet a pályaválasztásban egy nagy hagyományokkal rendelkező iskolában, ahol evidencia a harmonikus tanár – diák kapcsolat, a magas színvonalú oktatás, szakmai képzés, technikai háttér.

Rostás Gabi

Hihetetlen történet A bagoly

(Egy hajdani erdőmérnök hallgató visszaemlékezése)

Ha nem velem történik meg, akkor nem hiszem el. Ki-ki a maga hitének, tudásának vagy fantáziájának megfelelően értékelheti ezt a soktéves eseményt, amit ha a véletlenek játékaként értékelünk, nagyjából egy szinten lehetne emlegetni egy lottó főnyereménnyel. Az eset egyetemista koromban történt.

Amióta világ a világ a diákokat általában nem vetette fel a pénz. Vagy csak nem volt, de megesezt, hogy eldorbézolták. Ezért a soproni diákság annak idején általában csak háromszor utazott haza egy évben: karácsonyra, húsvétra és a tanév végén. Az utazási kedvezményre jogosító papír ott lapult a rózsaszínű határsávi belépőnk mellett a zsebünkben, de még ez sem volt elegendő az extra utak vasútjegyének megvásárlásához. Maradt volna az önerős lehetőség, például a gyaloglás, kerékpár. Ez nagyon fárasztó. Az éledező közúti forgalom viszont lehetővé tette az autóstoppot, ezzel viszonylag biztosan lehetett utazgatni. Lengyelországban, ebben az időben (a '60-as évekről beszélünk) ezt a közlekedési formát támogatták, és legálissá tették. Én is

gyakran vettem igénybe a motorizációnak ezt a gyümölcsét, mivel nyughatatlan mivoltom miatt a szokásosnál többször utaztam haza, mint diáktársaim.

Egy ilyen alkalommal Budapestről Sopron felé igyekezve felvett egy jóember. Még a kocsira is emlékszem, egy homokszínű bogárhátú Volkswagen volt. Robogtunk az akkor újnak számító 1-es úton Tatabánya felé.

Az úrral (akkoriban elvtárs, szaktárs, kartárs vagy mit tudom én kicsoda) jól elbeszélgettünk. A Bánhidai Erőműnél dolgozott és hazafelé tartott. Amikor kiderült, hogy erdőmérnök hallgató vagyok elmondta, hogy ő vadászik. Volt tehát közös témánk és többek között szóba került a baglyos vadászat is. Akkoriban az uhuzást (mert így hívták ezt a ragadozó- és kártevőmadár vadászati módot) még művelték, de a már erősen leapadt uhu állomány miatt ennek a madárnak az ilyen célból történő bevetése tiltott volt. Volt viszont lehetőség a nagy testű, a ragadozó madarak szemében szintén ős-ellenségnek számító macskabagoly bevetésére. Ez a vadászati mód legszemléletesebben Homoki Nagy István természetfilmjeiben tanulmányozható.

A vadász egy T alakú fára hosszú szíjon kiköt egy baglyot, és elbújik egy fedezékbe (pl.: föld alatti kunyhó), ahonnan ki tud látni, és legfőképpen ki tud lőni. A bagoly, mint a nappali ragadozó, varjak, szarkák, hollók ősellensége hunyorogva töpreng azon, hogy mi is van és akkor jön a riasztás, és érkeznek a kamikazék madarak formájában. Le akarnak csapni a csalinak kitett bagolyra, de vadászunk röptében lelövi őket. A vadászatból az ügyes céllövők jól profitáltak, mert annak idején a kártevőnek tartott madarak leadott lábáért két sörétes töltényt kaptak a helyi tanácsnál. Ma egy ilyen tevékenység állatkínzásnak és természetvédelmi bűncselekménynek számítana, elismerése nem patronokban, hanem esetleg még börtönbüntetésben is megnyilvánulhat. Ennyit változott a világ, de térjünk vissza a történet fő vonalához.

Jótevőm mielőtt elbúcsúztunk volna megkért, ha tudnék egy macskabaglyot szerezni a számára, nagyon hálás lenne érte. Én természetesen (mint aki köszönettel tartozik a fuvarért) megígértem, ha látok eladó macskabaglyot megveszem neki és elhozom. Könnyen beszéltem, mert abban a pillanatban ez üres ígéretnek tetszett. Macskabaglyot addig csak az egyetem szertárában láttam, azt is kitömve. Vizsgatétel volt szegény pára, a madárfelismerés egyik porosodó alanya. Élő példányai nem voltak a mindennapi kereskedelem tárgyai. Kiszálltam a kocsiból, és folytattam az utam Sopron felé. Akkoriban a ma „régii kollégiumnak” nevezett épületben laktunk, én a második emeleten. A szerencsés megérkezést boldogan nyugtázva beléptem az aulába, és elindultam felfelé a lépcsőn. A lépcsőház falán a Derkovits Gyula Dózsa sorozat fametszeteinek másolatai lógtak üvegezett barna fakeretben. Az egyik ilyen kép Dózsa Györgyöt ábrázolta a tüzes trónon mellkasára égetve a becsmérlő felirattal: „Büdös paraszt”. Ezt a képet mi kollégisták ikonként tiszteltük, a politikai vezetés el is távolította a falról egy egyetemi diáklázongás után, de térjünk a lényegre. Szememet hálásan az emlegetett képre szegezve elindultam felfelé a lépcsőn. Ahogy lépegetek, robog lefelé évfolyamtársam, alias B. nagy vigyorral és a szokott módján sietősen. Csak úgy futólag odaszól nekem: „Figyelj már! Nem akarsz venni egy macskabaglyot?”. Miiiiiiii? MACSKABAGLYOT MONDOTT! Ilyen nincs! Ez biztosan szórakozik. Meg honnan a fenéből jut eszébe épp az, hogy macskabagoly? B. még levegőt sem vett, amikor teljesen természetes módon zsigerből jött a válaszem: „de igen, éppen keresek egyet, mennyit kérsz érte?” B. ezen úgy meglepődött, hogy megállt a lépcső közepén. Hitetlenkedve rám nézett, majd kibökte: „száz forintot”. Rendben! - vágtam rá alkudozás nélkül.

Eddig a pontig mind a ketten biztosak voltunk abban, hogy a másik szórakozik. A „komolyan mondd?” szóváltás közben derült ki, hogy az üzlet tényleg létrejött. Lassan kúszott be a tudatomba, hogy a dolog mennyire hihetetlen! Talán B. is így lehetett ezzel. Ha olyan sörözőfélék lettünk volna, akkor az üzletkötést biztosan áldomás és az események néhány korsó sört felemésztő elemzése követte volna a Schmauzer vendéglőben, mert egy ilyen rendkívüli eseményt illik alaposan kielemezni, de hát mi nem ilyenek voltunk, az elemzés elmaradt.

Megvolt tehát a madár. A kamaszodó fióka egy hétre beköltözött hozzánk a kollégium második emeleti használaton kívüli kis mosdójába. Mondanom sem kell, hogy az emelet kedvence volt. Életben tartása elment állattani gyakorlatnak is. Azért, hogy jó erőben átélje az egyetemi napokat, jól tartottuk, és a folyosó bezárt lengőajtaja mögött reptettük. Még egeret is fogtunk neki. Nagyon szelíd volt és hangtalan szárnycsapásokkal száguldozott ide-oda a hosszú folyosón. Szabad idejében baglyunk nyugodtan üldögélt a bezárt ajtó mögött és csendben pislogott. Nem zavarta takarítónőnk sipákolása sem a helyiség illegális igénybevétele és a bagoly végtermékei miatt, de tőlem ezt az „állatosdit” már megszokta, mert elsőéves koromban a szekrényembe költöztetett varangyos békákkal rettettem el attól, hogy kotorásszon.

Ennyi tehát e hihetetlen történet. Baglyunk eljutott Bánhidára, ahol vadászunk szinte természetesen vette, hogy leszállítottam a kért madarat. Nem fogta fel, hogy itt csoda történt. Baglyunk pedig remélhetően sokáig és boldogan élt vadásztársának védőszárnyai alatt.
Ha sámán lennék, mindig bagoly ülne a vállamon.

Gerely Ferenc
erdőmérnök

HÍRADÁS – EGERERDŐ Zrt.

Megérkeztek a környezetbarát felsőtárkányi mozdonyok

Átfogó felújítás után - az idei legnagyobb havazás közepette - megérkeztek a Felsőtárkányi Állami Vasúton szolgáló C50-es mozdonyok. A felújításnak nyomai a laikus szemnek is jól láthatóak, hiszen ütközőtől ütközőig, kívül-belül megújultak a közel 100 évet szolgált szerkezetek.

A kopott kis mozdonyok, új, élénkpiros színben pompáznak, de a legfontosabb átalakulás belül valósult meg. *A tervezés során elsősorban a biztonság növelését és a környezet megóvását tartottuk szem előtt, hiszen a felsőtárkányi kisvasút védett, fokozottan védett erdőkben zakatol, évi több tízezer kisvasútbarát utassal.* – mondta Kovács László, az EGERERDŐ Zrt. vasútüzem vezetője.

A magyarországi kisvasutaknál forradalmi környezetbarát újítás, hogy a korábban dízelmotorral hajtott kocsik teljes mértékben elektromos meghajtásúak lettek, mely több akkumulátorral és bonyolult elektromos rendszerrel valósult meg. A modern rendszernek hála, az is megoldható, hogy a kisvasút fékezési energiáját visszatáplálja az akkumulátorba. A kisvasúti kollégák számításai szerint a visszatáplálásnak köszönhetően egy töltéssel öt menettérti közlekedésre lesz alkalmas a felújított felsőtárkányi mozdony. Egyelőre az akkumulátorok töltését hálózatról tudják megoldani, de terveik között szerepel egy napelemes rendszer kiépítése is.

Kovács László hozzátette, hogy az elektromos járművekre külön jogosítványt kell szereznie a mozdonyvezetőknek, mely képzés folyamatban van, emiatt a Mikulásvonaton még nem ezekkel a mozdonyokkal találkozhattak az utasok.

Jó hír azonban, hogy a 2024-es szezonkezdettől ezekkel a kedves kis piros mozdonyokkal fog zakatolni a tárkányi kisvonal, amik a megszokott útvonalon közlekedve, de teljesen felújított kocsikkal és pályán, új ökoturisztikai kincsei lesznek Felsőtárkánynak.

Vigh Ilona
közjóléti és kommunikációs vezető

A téli Bene-patak - Mátrafüreden

A Csatorna-patak és a Somor-patak találkozásától Bene-patak a neve. 1301-ben 13 vízimalom zakatolt a bővizű Bene-patak mentén. Nem volt az országban még egy olyan virágzó iparélet, mint amelyet a benei malomszer utcáin lehetett látni Bene külvárosában, a mai Mátrafüreden. Az 1857. évi telekkönyv szerint 17 kalló és 26 vízimalom zakatolt Benén.

A Bene-patak – a sajátos helyi klímának köszönhetően az országban egyedülállóan - télen sem fagyott be, így egész évben őrlték a malmok. Lovas szekereken szállították az Alföldről az őrlésre szánt gabonát. A kalló malmok az ország posztóját készítették a szépséges Kalló-völgyben. **(A szerk.)**

Következő lapzárta: 2024. április
Impresszum

Felelős kiadó és felelős szerkesztő: Rostás Gabi (3232. Mátrafüred, Parádi út 15.)
Elérhetőség: gabirostas@gmail.com; 0630/28-48-176
Nyilvántartásba vételi szám: CE/13022-3/2019

(Címlapon a Galya-kilátó)